

ilke

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

- * Soğuk Savaş Provaları ve Türkiye
- * Uluslararası Sendikal Hareket
- * Kıbrıs Sorunu / Barış ve Güvenlik
- * Silahlanma Yarışına Karşı
Askeri Detant için
- * TSİP'in 4. Kuruluş Yıldönümü
- * TKP'nin Yeni Programı ile ilgili
Yanıltma Çabaları Boşunadır

TÜSTAV

Cilt/9

Temmuz 1978

Sayı 55

İÇİNDEKİLER

— Olaylar - Yorumlar - Belgeler	3
— Soğuk Savaş Provaları ve Türkiye / Refik EVREN	17
— Uluslararası Sendikal Hareket	28
— Geri Kalmışlık Sorununa Nasıl Son Verilecek?	36
— Kıbrıs Sorunu - Barış ve Güvenlik	46
— Silâhlanma Yarışına Karşı Silâhlanma ve Askeri De- tant İçin	51
— Ortadoğu'da Güç İlişkileri ve Yeni Gelişmeler Hasan Şerif	66
— TSİP'in 4'üncü Kuruluş Yıldönümü ve Partinin Gelişme Dinamikleri / İLKE	81
— Sendikal Haklar İçin Mücadele Yükseliyor	89
— Türkiye Komünist Partisi'nin Yeni Programı ile İlgili Yanıtma Çabaları Boşunadır	95

TÜSTAV

Sahibi : Öner Ciravoğlu / Yazışmaları Müdürü : Yusuf H. Çebi / Yazışma adresi :
P.K. 71 - İstanbul / Yönetim ve havale adresi: Öner Ciravoğlu, Cağaloğlu Baş-
muhasip Sok. Tan Apt. No. 10/11 İstanbul / Abone Şartları: Yıllık: 200, altı
aylık 100 lira. Dış ülkeler için iki katıdır / Dizgi: Evren Matbaası / Baskı: Ören
Basımevi / İlan: Tam sayfa: 500 lira, diğer ilanlar santimi 25 lira / Basıldığı
Tarih : 1 Temmuz 1978

özellikle geçiş sağlıyor
gözetimler alınmasını istedi.
● CHP Kadın Kolları CHP'ye
kayışlı kadınlardan İKD ve
Demokratik Sol Dernekler
Federasyonuna üye olmamaları
için çağrı yaptı.

● NATO Başkomutanı Haig,
Amerikalıların Türkiye'ye karşı
uyuzladığı ambargonun
NATO'nun en ciddi sorun
haline geldiğini söyledi.
● DPT, işçi ücretlerinin
dondurulması yolundaki
girişimlere karşı çıkarak,

Adana şubesi, ihtisas
Mahkemeleri'nin emekli hakim
büyürlünde bir haksız mekân
olacağını belirterek, bu
mahkemelerin kurulmasına
karşı çıktı.

● Enerji ve Tabii Kaynaklar
Bakanlığı'nın yabancı petrol
şirketlerine tanıdığı sürenin
bitiminden bir gün önce ATAŞ
Rafinerisi yeniden tam
kapasiteyle çalışmaya başladı.
● Çağdas Hukukçular Derneği

özellikle 30 kişi yaralandı.
TÜB-DEK, CHP'li ve diğer
işleri tartıştı.

● Manisa'ya bağlı Demirtaş
ilçesinde komandoların olay

21 Mayıs 1978'den 21 Haziran 1978'e

hazırladı dedi.
● Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
Devlet Bakanlığı, ATAŞ'ın üretim
alanı komünal yapılarına
izin vermesinin dedi.

● Türk-İş Genel Başkanı Hallı
Tunc, devletlerin sınırlandırması
komandolar, işçi hareketi
punuşturmadan çıkarak ambargo
bir süre ileriye düşen tehditler

22 MAYIS 1978

- Giresun Barosu ve Ordu Çağdas Hukukçular Derneği, «Siyasal mahkeme» niteliği taşıdığını

belirterek, İhtisas Mahkemelerine karşı çıktılar.

23 MAYIS 1978

- ATAŞ Rafinerisini işleten yabancı petrol şirketleri, MOBİL ve BP, ATAŞ'a devletçe el konmasına beş gün kala ham petrol ithaline başladılar.
- İçişleri Bakanı Özyayınlı Kars, Elâzığ, Erzincan, Kayseri, Ağrı, Malatya, Diyarbakır ve Antalya'da silahlı kuvvetlerden bazı birliklerin asayiş birlikleri

olarak ayrıldığını açıkladı.
● Yunan, Parlamentosu, İtalya ile İyon Denizinde, orta hat, esasına göre imzalanan kıta sahanlığı anlaşmasını onayladı.
● Peru'da sendikaların fiyat artışlarını protesto amacıyla genel greve gitmeleri üzerine, askeri hükümet, birçok kentte sokaga çıkma yasası koydu.

24 MAYIS 1978

- NATO Başkomutanı Haig, Amerika'nın Türkiye'ye karşı uyguladığı ambargonun NATO'nun en ciddi sorunu haline geldiğini söyledi.
- DPT, işçi ücretlerinin dondurulması yolundaki girişimlere karşı çıkarak,

özyönetime geçiş sağlayıcı önlemler alınmasını istedi.

- CHP Kadın Kolları, CHP'ye kayıtlı kadınların İKD ve Demokratik Sol Dernekler Federasyonuna üye olmamaları için çağrı yaptı.

26 MAYIS 1978

- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın yabancı petrol şirketlerine tanıdığı sürenin bitiminden bir gün önce ATAŞ Rafinerisi yeniden tam kapasiteyle çalışmaya başladı.
- Çağdaş Hukukçular Derneği

Adana şubesi, İhtisas Mahkemeleri'nin emekçi halkın üzerinde bir baskı mekanizması olacağını belirterek, bu mahkemelerin kurulmasına karşı çıktı.

27 MAYIS 1978

- Manisa'ya bağlı Demirci ilçesinde, komandoların olay çıkarması sonucunda, 1 kişi

öldü, 20 kişi yaralandı; TÖB - DER, CHP lokali ve birçok işyeri tahrip edildi.

28 MAYIS 1978

- Türk - İş Genel Başkanı Halil Tunç, ücretlerin sınırlandırılması konusunda, «işçi hareketi bunalımdan çıkmak amacıyla bir süre üzerine düşen fedakârlığa

hazırdır» dedi.

- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Deniz Baykal: «ATAŞ'ın üretim şantaj konusu yapmasına izin vermeyeceğiz» dedi.

29 MAYIS 1978

- Gaziantep'te ODTÜ öğrencilerine pusu kuran komandolar iki kadınla bir öğrenciyi öldürdü.
- Maliye Bakanı Müezzinoğlu, «OYAK, fonlarının bir kısmını sınıal ve ticari yatırımlara yöneltmek zorunluluğundadır» dedi.
- Federal Almanya Başbakanı

Schmidt, «Türkiye'ye hem ambargo uygulanıp, hem de ondan NATO'ya karşı vecibelerini yerine getirmesi beklenemez» dedi.

- Japonya Başbakanı Fukuda: «ABD'nin Güneydoğu Asya'da varlığını sürdürmesi, bölgenin barışı için gereklidir.»

30 MAYIS 1978

- Türk - İş Genel Başkanı Tunç, İhtisas Mahkemeleri'nden yana

olduklarını söyledi.

- Komando saldırıları sonucunda,

İstanbul, Gaziantep ve Giresun'da üç kişi öldürüldü.

- Başbakan Ecevit, Sovyetler

Birliği ile bir siyasi belge imzalanabileceğini söyledi.

1 HAZİRAN 1978

- Sivillerin askeri mahkemelerde yargılanamayacağına ilişkin Anayasa Mahkemesi kararı yürürlüğe girdi.

- IMF ile Mısır arasında, 620 milyon dolarlık kredi anlaşması imzalandı.

2 HAZİRAN 1978

- Türkiye'nin Madrid Büyükelçisi Zeki Kuneralp'in makam otomobili ile Madrid'de bilinmeyen kişiler tarafından açılan ateş sonucunda Büyükelçinin eşi ve bir yakını öldü.
- Komandoların eğitim enstitülerinde yoğunlaştırdıkları şiddet eylemleri sonucunda,

- Urfa'da bir öğretmenle iki öğrenci, Kayseri'de ise POL-DER üyesi bir polis memuru öldürüldü.
- Jeoloji Mühendisleri Odası, hükümetin ATAŞ Rafinerisini devletleştirmesini, petrol arama, üretim ve pazarlama işlerinin kamu kuruluşlarınca yapılmasını istedi.

3 HAZİRAN 1978

- Demokratik Sol Yüksek Öğrenim Derneği, Adana'da «Nükleer Santral'a hayır» kampanyası başlattı.
- Adana Eğitim Enstitüsü'nde sürekli olarak olay çıkartarak öğretimi engelleyen 311

- komando hakkında tutuklanma kararı verildi.
- NATO Başkomutanı Haig, «NATO'nun en önemli sorunu, Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkilerin normalleştirilmesidir» dedi.

4 HAZİRAN 1978

- Yunanistan Başbakanı Karamanlis, Türkiye ile Yunanistan arasında bir saldırmazlık anlaşması önerdi.
- SSCB resmi haber ajansı TASS, Çin Dışişleri Bakanı'nın

- Zaire'ye gidişinin Kuzey Atlantik İttifakı'nın Zaire'ye yaptığı müdahaleyi örtbas etmek için kullanılan çirkin bir propaganda olduğunu belirtti.

bir BELGE

NATO'cularla Aynı Koşumda

ÇHC Dışişleri Bakanı Huan Hua'nın Zaire'yi ziyareti, Pekin'in Afrika devletlerinin iç işlerine daha faal şekilde karışmak, Afrika kıtasında yıkıcı ve kışkırtıcı faaliyetlerde bulunmak niyetinde olduğunu kanıtladı.

Huan Hua Kınşasa'da, ABD ve öteki NATO ülkelerinin yanı sıra Çin'in de bugünkü Zaire rejimini askeri bakımdan destekleyeceğini ima

etti. Zaten Çin-Zaire görüşmelerinde de başlıca konu Çin'in silah teslimatı idi. Onuruna düzenlenen kabul töreninde konuşan Huan Hua yine Kinşasa makamlarına «maddi ve manevi destek» vaat etti ve Zaireli liderlerin bu yardımı gerektiği gibi değerlendireceklerini ve Çin'le daha sıkı işbirliği yaparak onun sesine kulak vereceklerini umduğunu söyledi. Pekinli gizli ajanın açıklamasından, Çinli yöneticilerin ABD ve onun NATO'daki müttefiklerinin «Batı Afrika'nın bu en önemli stratejik bölgesinde kök salmak» için yaptıkları müdahale sonucu oluşan karışık durumdan yararlanmaya çalıştıklarını anlamak pek de zor değildir.

Huan Hua'nın Zaire'de yaptığı açıklamaların, daha birkaç gün önce BMT Genel Kurulu'nun silâhsızlanma özel toplantısında söylediği sözlerle tamamen ters düşmesinden ve onları çürütmesinden dolayı şıkılmadığı ortadadır. ÇHC Dışişleri Bakanı Genel Kurul'da yaptığı konuşmada, «küçük ya da büyük ülkelerin iç işlerine karışılmasına izin verilmemesi gerektiğini» söyledi. yabancı topraklardaki tüm yabancı askerlerin çıkarılmasını ve asker üslerin kaldırılmasını savundu. Yine aynı ikiyüzlülükle sözde Pekin'in askeri ayrıcalık amacıyla öteki ülkelere askeri yardımda bulunmasına her zaman karşı olduğunu ve hiç kimseye böyle bir yardımda bulunmadığını ileri sürdü.

Huan Hua'nın ziyaretinden sonra, daha 1977 yılında Kinşasa'ya gönderilmeye başlanan Çin silâhlarının sayısının en yakın zamanda artacağı, Çin'in Zaire'deki varlığının güçleneceği ve burada geçen olaylara karışacağı anlaşılıyor. Kinşasa'da konuşan Huan Hua, Zaire'deki olayları «Afrika halkları için olumlu olaylar» şeklinde karakterize etti, ayaklananlar üzerinde kazanılan «zafer»e hayran kalıyor? Hangi durumu Afrika halkları için «olumlu» olarak niteliyor?

Bütün dünya Zaire'deki kiralık askerlerin yaptığı müdahalelerin gerçek örgütleyicilerinin ve bu müdahaleyi esinleyenlerin ABD ile onun NATO'daki müttefikleri olduğunu biliyor. Özellikle Pentagon ve Kuzey Atlantik Birliği'nin silah depolarından sağlanan silahlarla tepeden tırnağa donanan Fransız ve Belçikalı paraşütçüler, Şaba eyaletinde kitlesel katliamlarda bulundular. Huan Hua, Kolvozi'yi görürse buna inanacaktır. Ama o gözle görülür olguların aksine, eskiden olduğu gibi, tüm suçu Küba, Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelere yüklüyor. Oysa emperyalistler ve onların yordakçıları, Zaire'nin iç işlerine karışmaya devam ediyorlar ve Washington tarafından kurulan «hava köprüsü»nün yardımıyla Afrika'ya silâh ve askeri donatım aktarıyorlar, Afrikalıların elleriyle Afrika halklarının ulusal kurtuluş hareketinin üstesinden gelmek için bir tenkil müfrezesi kurma düşüncesini gerçekleştirmeye çalışıyorlar. Çin yöneticileri bütün bunları «olumlu» olarak niteliyorlar. Pekinli liderlerin de emperyalistlerin bu tür katliamlarına seve seve katılacakları anlaşılıyor. Avrupa'daki NATO askerlerine kumanda eden Heig'in sözlerine göre

NATO'nun 16. üyesi olan Çin, bu blokun Afrika'daki faaliyetlerinin genişletilmesine ve kendi hegemonyacı niyetlerini gerçekleştirmek amacıyla bu bölgede «NATO'nun Afrika şubesi»nin kurulmasına ilişkin planları destekliyor. Küba temsilcisi V. Linares BMT Genel Kurulu silahsızlanma özel toplantısında Pekin'in Afrika halklarının düşmanlarını müttefik olarak seçmesinin, Çin ve ABD ile öteki ülkelerin gerici güçleri arasında bir «şeytan birliği» kurma girişimi olduğunu açıkladı ve bu yüz kızartıcı birliğin Afrika'yı yeniden sömürge durumuna getirmek için Afrika halklarının iç işlerine müdahaleye hazırlama amacını güttüğünü belirtti. Şeklen biraz kaba ama özünde doğru bir tanımlama.

Çin yönetiminin Zaire'deki olaylarla ilgili tutumu, bugün artık «karşılıklı anlayış» ya da «ortak çıkarlar»ın değil, Pekin'in emperyalistlerle ve yeni sömürgecilerle Afrika haklarının çıkarlarına yönelik işbirliğinin söz konusu olduğunu gösteriyor. Pekin'in sosyalist ülkeleri hedef alan bir tür «tek antihegemonyacı cephe» kurmanın gerekliliğini bahane ederek Afrika'daki hânce ve yıkıcı faaliyetlerini haklı çıkarması olasılığı azdır. ÇHC'nin ABD ve öteki NATO ülkeleriyle aynı koşumda hareket ettiği öteki «tek cephe» neydanıdadır.

N. NİSETOV

APN

6 HAZİRAN 1978

- Demirel: «AP tabanının MHP'ye kaydığı yolundaki yaygın söylentiyl dikkate almalıyız.»
- ABD, Fransa, İngiltere,

Federal Almanya, ve Belçika Mobutu'yu korumak için Zaire'ye ekonomik ve askeri müdahaleyi kararlaştırdılar.

bir BELGE

Afrika Batının Büyük Yalanını Reddediyor

Tanzanya kıyılarında canlı mal tüccarlarının gemilerini bağladıkları demir kazıklar daha henüz duruyor. Geçmiş Afrika tarihinin gözyaşlarıyla paslanmış bir simgesi mi bunlar? Hayır, hiç de öyle değil, diyor Tanzanya Cumhurbaşkanı Culiys Nyerere; yabancı diplomatik misyonların başkanlarına gönderdiği özel mesajda Batıyı, siyah kıtada halen uyguladığı politikadan ötürü eskisi gibi, bir köle sahibi havasında olmasa bi-

le, kendini beğenmiş bir sömürgecinin psikolojisi içinde bulunması nedeniyle suçladı.

En etkili Afrika yöneticilerinden birinin kesin kanıtlara dayanan bu açıklaması, bazılarının aklını başına getirmeliydi. Son zamanlarda NATO devletlerinin bazı liderleri için Afrika'da «Sovyet - Küba nüfuzuyla» mücadele etmekten daha önemli bir devlet meselesi yokmuş gibi bir izlenim ortaya çıkıyor. Hemen hemen her hafta, Batı'nın yüksek düzeydeki temsilcileri, siyah kıtanın «güvenliğini» nasıl sağlayacakları konusu üzerinde hep birlikte kafa patlatıyorlar!

En şaşırtıcı olan Afrika'nın bu konudaki düşüncesine, yine Afrikalılarca kayıtsız kalınması. Peki ama neden?

Cumhurbaşkanı Nyerere bu soruyu, «Batı, Afrika'yı kendi tekelinde bulunan bir etki alanı saymaya devam ediyor» diye yanıtlıyor. 10 bin Fransız askerinin ve hatırı sayılır miktarda Belçika askeri personelinin kıtada bulunuşu, Afrikalılar için yabancı olan bu görüşle açıklanıyor. Irkçı rejimlerin askerlerinin sürekli olarak Angola, Mozambik, Zambia ve Botswana topraklarına saldırmaları bu şartlanmışlık nedeniyle haber bültenlerinde anılmıyor bile. Ama bu isyan etmeden seyretme tutumu, Batının, Afrika'da doğu bloku temsilcilerini saptadığı anda yerini isterik bir öfkeye bırakıyor.

Nyerere doğunun Afrika'da bulunuşuna bir tehdit olarak gösterilen bu otomatik reaksiyonu hiç acımadan alaya alıyor. Cumhurbaşkanı, tehdidin kimi hedef aldığını soruyor. Afrika'nın özgürlüğünü mü, yoksa şimdi daha kurnaz bir şekilde hareket eden eski sömürgeci devletlerin ve onların müttefiklerinin Afrika üzerindeki egemenliğini mi? Nyrere için yanıt son derece açık.

Obasanco'dan Kaunda'ya kadar diğer pekçok etkili Afrika liderleri için de yanıt ortada. Obasanco, Başkan Carter'ın Nijerya'ya yaptığı ziyaretin sonuçlarına ilişkin ortak bildiride Küba'nın Afrika'daki varlığını kınamayı reddetmişti. Kaunda ise Carter'a, eğer Rodezya askerleri Zambia'ya saldırmaya devam edecek olurlarsa Kübalıları çağırıp çağırma-mak konusunu düşüneneğini açıklamıştı.

Sağduyulu bir Afrikalıya, Havana ve Moskova'nın iki ağızdan Afrika'yı yuttuklarına ilişkin olarak tonlarca yalan yağdırılabilir. Ancak bazı çürütülemeyacak gerçekler konusunda onun düşüncesini değiştirmek olanaksızdır. Ve bu gerçeklerden biri de Kübalı danışmanların herhangi bir Afrika ülkesinde, ancak bu ülkenin egemenliği bir saldırıya maruz kaldıktan sonra ortaya çıktığı gerçeğidir. Üstelik de Batının onayını alan bir saldırıdan sonra.

Afrika'nın bu gerçek görüş açısına saygısızlık göstermekten kaçınma, bir yığın başbelâsından Batı'yı kurtarabilirdi. Örneğin, uzay fotoğraflarında Angola'daki Katanga isyancılarının üslerini gösteren lekeyi

ortaya çıkarmak gerekmezdi. Senato Dışışleri Komisyonu Başkanı J. Sparkmen'in CIA Direktörü S. Turner'le üç saatlik görüşmesinden sonra yaptığı açıklamaya göre, Carter Hükümeti, Küba ve Angola'nın Zaire'deki olaylara katıldığı konusunda bu tür «inandırıcı kanıtlar» göstermemiştir.

Aslında, Nyerere'nin sözleriyle söylersek, Afrika'nın özgürlüğünde değil, Afrika üzerindeki egemenliğin sürdürülmesinde Batının kesinlikle çıkarı bulunduğu ilişkin kanıtlar vardır. Bu konu, NATO devletlerinin Paris ve Brüksel'deki görüşmelerinin resmi gündeminin satırları arasında işte bu nedenle gizlenmiştir. Nyerere, Washington'un Afrika olaylarından doğuyla işbirliği politikasına karşı bir patlayıcı madde olarak yararlanmaya çalıştığı bir sırada Paris'in Afrika'da Batı'nın ekonomik mevzilerinin güçlendirilmesine önayak olduğunu kabul ediyor.

Özgür Afrika'nın en ileri görüşlü önderlerinin bu basireti, Batı için bir uyarı sinyali olmalıdır. Batının Afrika politikası, eğer köle tüccarları tarafından dikilmiş olan kazıklara dayanmaya devam edecek olursa ciddi tatsızlıklarla tehdit edilecektir.

Vladimir Simonov,
Politik Gözlemci
APN

bir BELGE

İki Tuşlu Oyun

NATO'nun Zaire'ye askeri müdahalede bulunması, batının Afrika sorununa müdahale mekanizmasını hazırlamak için düzenlenen Paris görüşmeleri, askeri potansiyelin uzun dönemli artışına ilişkin planı kabul eden Kuzey Atlantik Blogu'nun Washington toplantısı. Bütün bunlar Yakın Doğu'da ve Doğu Akdeniz'de olanları ikinci plana atan olaylardır. Bu bağledeki durum ise, önceden olduğu gibi gergindir. Barışçı düzenlemeye karşı olanların çabaları, İsrail'le ayrılıkçı anlaşmalar imzalamak ve Amerikan doları ile silah için herşeyi yapmaya hazır olan Sedat'ın tutumundan yararlanmaya devam ederek Arap dünyasındaki bölünmeyi derinleştirmeyi amaçlıyor.

Amerikan diplomasisini, komünist tehdidi ile mücadele bahanesiyle İsrail, İran ve Suudi Arabistan arasında birlik kurmak için yaklaşım aradığı artık biliniyor. ABD'den Yakın Doğu'ya gönderilen yeni tip silahlar —özellikle en yeni uçak modelleri—

havayı daha da zehirliyor. Yıllardır tüten anlaşmazlık ocağı her zamanki yakıt porsiyonunu alıyor. Bugünkü durum tüm yönleriyle ele alınacak olursa, ateşin daha parlak bir alevle yeniden canlanması olasılığını düşünmemenin olanaksızlığı anlaşılır.

Doğu Akdeniz Üzerindeki Gölge

Yakın Doğu'daki karışık ve gergin durumun gölgesi tüm Doğu Akdeniz'i kaplıyor. ABD Kongresi'nin komisyonlarında ve Amerikan basınında, Okyanus ötesi devletlerin bu bölgeye askeri müdahalede bulunmalarının Washington'un zararına siyasal ya da sosyal ilerlemelerle sonuçlanıp sonuçlanmayacağı tartışılıyor. Amerikan yönetici çevrelerinde, «Basra Körferi bölgesinin Birleşik Devletler'in stratejik perimetresine dahil olduğu» sonucunu çıkardılar. Bu arada, petrol kaynaklarıyla Birleşik Devletler'i ve Batı Avrupa'yı besleyen İran ile Suudi Arabistan'ın Amerika tarafından işgali ihtimal dışı bırakılmıyor. Pekin'deki Sovyet aleyhtarı konuşmalarıyla «ün yapan» İngiliz Generali Neil Cameron daha geçen yıl, NATO'nun, üyelerinin ekonomik çıkarlarını tehdit eden bir «tehlike»nin ortaya çıkması halinde Yakın Doğu'da «bölgesel savaş» planına sahip olduğunu bildirdi. Sina yarımadasında Amerikan üslerinin kurulması ve İsrail limanı Hayfa'nın 6. Filo gemilerinin sürekli durağı durumuna gelmesi ile ilgili sorunların görüşülmesine Pentagon'da başlandı.

Doğu Akdeniz'de güçlenmek, Washington'un vazgeçemeyeceği stratejik bir görevdir. Diplomatik operasyonların yanı sıra, Birleşik Devletler'in NATO'nun güney kanadına ilişkin hesaplarının temelini oluşturan Yunanistan ve Türkiye'nin etki alanı dışında bırakılmamasına ilişkin sorun da gündemden çıkarılmıyor. Son ve ani değişikliklere rağmen, Sovyet sınırlarına kadar uzanan topraklarda ABD'nin dayanağı olarak kalması için Ankara'ya ne denli sert baskıların yapıldığı biliniyor. Türkiye'nin bağımsız dış politikası, Türkiye topraklarındaki Amerikan üslerinin kaldırılması Pentagon ve NATO'yu telaşlandırıyor.

Amerikalı politikacı ve generaller, Yunanistan'ın 1976 yılında ayrıldığı Atlantik Bloğu'nun askeri örgütüne dönmesi için büyük çaba harcıyorlar. Atina'da da, Ankara'da da bu gerçeği anlıyorlar, Türkiye Başbakanı Bülent Ecevit, «ABD'nin çıkarlarını göz önüne almaksızın kendi sorunlarımızı çözümlemenin Türkiye ve Yunanistan'ın, ayrıca Kıbrıs'taki iki ulus topluluğunun yararına olduğunu sanıyoruz» dedi. Yunanistan'da da aynı görüş gittikçe yaygınlaşıyor.

Moskova'nın Akla Uygun Önerileri

NATO ve Pentagon Akdeniz'i büyük bir nükleer silah deposuna çevirdiler. Rota (İspanya) ve Madalena adasında (İtalya) bulunan atom denizaltı üslerini, nükleer savaş başlıklı Amerikan vurucu uçak gemilerini anımsamak yeterlidir. İlişkiler, her an beklenmeyen bir patlama olacak derecede gergindir. Bu nedenle Sovyetler Birliği, nükleer silahlarla donatılmış bulunan gemilerin Akdeniz'den karşılıklı olarak çıkarılmasını öneriyor. Bunun, Akdeniz'in aşamalı olarak nükleer silahtan arınmış bölge durumuna getirilmesi yolunda önemli bir dönemeç olacağı tahmin ediliyor. Devletlerin çoğunluğunun TLATELOLKO anlaşmasını imzaladığı —Sovyetler Birliği bir süre önce bu anlaşmaya katıldığını açıkladı— ve kıtayı nükleer silahtan arınmış bir bölge durumuna getirmeye çalıştığı olumlu Latin Amerika deneyiminden niye yararlanılmasın?

Sovyetler Birliği'nin bugünkü koşullarda Akdeniz için önerdiği önlem, üç kıtanın yol ağzında bulunan bu patlayıcı bölgedeki gerginliği önemli ölçüde azaltacak ve Akdeniz kıyılarındaki yaşamın eskisi gibi sakin bir şekilde devamını sağlayacaktır. Kuşkusuz nükleer silahlı gemilerin bu bölgeden çıkarılması, barışı sağlama koşullarından sadece bir tanesidir.

Moskova, bazı Akdeniz ülkeleri arasında dış müdahaleler sonucu ortaya çıkan doğal ve yapay olarak yaratılmış bir dizi ayrılığın giderilmesi gerektiğine inanıyor. Bu ayrılıklar kısmen, Doğu Akdeniz atmosferini karartan ve defalarca çatışmalı durumlar yaratan endişe verici Ege Denizi sorunlarıyla ilgilidir. Sovyetler Birliği her türlü anlaşmazlığın kuvvet yoluyla değil, BMT Tüzüğü'nü esas alan görüşmeler yoluyla çözümlenmesini istiyor. Ayrıca yüksek düzeyde imzalanan ve Avrupa devletlerinin bugünkü sınırlarını sağlama bağlayan Helsinki anlaşmaları vardır. İyi niyet ve akılcı uzlaşma isteğiyle çözüm bulunamayacak ve görüşmeler yoluyla çözümlenemeyecek tek bir sorun yoktur.

Bence en önemli şey, bütün bu çözümlere bağımsızlık, egemenlik açısından yaklaşılmasıdır.

Vladimir Yermakov
Siyasal Gözlemci — A P N

7 HAZİRAN 1978

- DİSK'e bağlı Genel - İş Sendikası'na üye 2000 işçi İzmir Belediyesi işyerlerinde greve başladı.
- Fiyat Kontrol Komitesi, bazı gıda maddeleriyle, pamuklu ve yünü

dokumaların perakende kâr oranlarını yüzde 10'dan yüzde 18'e çıkardı

- Yahya Demirel'in SSK'ya 7 milyon lira borçlu olduğu açıklandı.

9 HAZİRAN 1978

- Başbakan Ecevit, hükümetin herhangi bir devletleştirme programı olmadığını belirterek, «işadamlarının bizden çekinmelerine neden yoktur» dedi.

- Kocaeli Kapalı Cezaevi'nde bulunan hükümlü ve tutuklular, yeni İnfaz Yasası'nı protesto için açlık grevine gideceklerini açıkladılar.

10 HAZİRAN 1978

- Bayındırlık Bakanı Şerafettin Elçi, «Demokrasimiz üzerinde bir Demokles kılıcı gibi sallanan ve faşist Mussolini İtalya'sı ceza yasalarından aynen alınan 141-142 maddeler Türk Ceza yasalarından mutlaka çıkarılmalıdır» dedi.
- Adalet Bakanı Mehmet Can, Yeni İnfaz Yasası'na göre

yapılacak indirimin cezanın tamamı üzerinden değil, şartlı salıverilmeden yararlanılacak süre çıkarıldıktan sonra kalan ceza üzerinden hesaplandığını açıkladı.

- ABD Dışişleri Bakanlığı, Çin'e askeri alanda da kullanılabilecek teknolojik araç ve gereç satışlarının onaylandığını açıkladı.

11 HAZİRAN 1978

- «HEMA» traktör fabrikası sahibi Emin Hattat'ın MC dönemlerinde, kamu yatırımları yapmakla görevli Etibank'tan bir milyar lira kredi aldığı saptandı.
- Yargıtay, bir iş kazasında işverenin kusursuzluğuna karar verebilmek için, yapılan işin niteliği ve göstereceği tehlikeler bakımından her türlü önlemin işverence alınması yanında, işverenin «işçinin eğitilmesi» yükümlülüğünü de yerine getirmiş olması gerektiğine karar verdi.

- İyi hali görülen mahkumların 30 günlük hapislerinde 6 günlük indirimi öngören Yeni İnfaz Yasası yürürlüğe girdi.

- Sanayi Bakanı Orhan Alp, «Türkiye kalkınmak için, yatırımlarını gerçekleştirmek, ihracatını geliştirmek için yabancı sermayeye muhtaçtır» dedi.

- POL-DER Ankara Şubesi yakıldı.
- İçişleri Bakanı Özyayınlı, «İçişleri Bakanlığı polis derneklerine teslim edilemez» dedi.

12 HAZİRAN 1978

- Dışişleri Bakanı Ökçün, «Yeni dış politika yaklaşımımızda Çin Halk Cumhuriyeti çok önemli bir yer tutuyor» dedi.

- Yemeklik zeytinyağı fiyatlarına yüzde 16 oranında zam yapıldı.
- Niğde'nin Bor ilçesinde TÖB-DER lokali bombalandı, CHP ilçe

binası saldırıya uğradı.

- Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, yasaya işçi aleyhine getirdiği yeni bir yorumla, iş kazasında ölen işçinin, kusurlu görülmesi halinde varislerine kıdem tazminatı hakkını kaldıran bir

karar aldı.

- AET, İngiltere'nin isteği üzerine aralarında Türkiye'nin de bulunduğu bazı ülkelerin tekstil ticaretini «gözetim sistemi» adı altında yeni bir formülle kısıtlamaya başladı.

13 HAZİRAN 1978

- Fas ve Togo'dan sonra Senegal'in de Zaire'nin Şaba

bölgesine asker gündereceği açıklandı.

14 HAZİRAN 1978

- İstanbul'da komandoların kaldığı bir yurttan açılan ateş sonucunda bir kişi öldü.
- T.C. Merkez Bankası kararıyla, özel sektör tahvillerinin faiz oranları yüzde 21'e çıkarıldı.

- İçel Tabipler Birliği, Akkuyu'da kurulacak olan nükleer santrale karşı olduklarını açıkladı.
- Lübnan'da yoğunlaşan çatışmalarda 50 kişi öldü.

15 HAZİRAN 1978

- İtalya Cumhurbaşkanı Giovanni Leone, adı bazı yolsuzluk

iddialarına karıştığı için görevinden istifa etti.

16 HAZİRAN 1978

- Bafa Gölü, «Göl üzerindeki özel mülkiyet hakkının Anayasa'ya ve çağdaş mülkiyet kavramına aykırı olduğu gerekçesi ile kamulaştırıldı.

- POL-DER Genel Merkezi kundaklandı, bazı evraklar yakıldı, 15 binden fazla üye fişi çalındı.

17 HAZİRAN 1978

- Maliye Bakanlığı, petrol ve petrol ürünlerine zam yapılmasını önerdi.
- Kömür fiyatına yüzde 250 zam yapıldı.
- İstanbul, Ankara ve İzmit'te 3 kişi

- öldürüldü.
- Çankırı ve Sivas cezaevinde bulunan tutuklu ve hükümlüler Yeni İnfaz Yasasını protesto amacıyla açlık grevine başladılar.

18 HAZİRAN 1978

- Çeşitli bankalara ve vergi idaresine 100 milyon lırayı aşkın borcu olan Hacı Ali Demirel, yurt dışına çıktı.
- Libya Başbakanı Callud, «Emperyalist güçlerin tek hedefi, Kıbrıs'tan yararlanıp bölgede hegemonya kurmaktır» dedi.
- Çalışma Bakanlığı'nca hazırlanan İş Teftiş Tüzüğü'nün anti-demokratik hükümler taşıdığını öne süren 24 Grup

- Başkanı, Grup Başkan Yardımcıları ve Bölge Çalışma Müdürlüklerine vekâlet eden iş müfettişleri görevlerinden istifa etmişlerdir.
- Başbakan Ecevit, Hakkari'de; «Devlet yatırımları Doğu ve Güneydoğu'da yoğunlaşacak» dedi.
- 10 senedir askeri yönetimin bulunduğu Peru'da, halk Kurucu Meclis üyelerini seçmek üzere

ilk kez sandık başına gitti.

● Çin Dışişleri Bakan Yardımcısı Yu Tsian, ülkesinin Sovyetler

19 HAZİRAN 1978

● Sovyetler Birliği'nin ekonomik yardımlarının bugüne dek Türk ekonomisinin kendi kendine yeterliliğini artıracak bir nitelik taşıdığını belirten Başbakan Ecevit, «Siyasal belge karşılıklı güven ortamını ve işbirliğini daha da sağlam esaslara bağlayıcı nitelik taşıyacak» dedi.

● Türk-İş'e bağlı Petrol-İş Sendikası ile TPAO arasında toplu iş sözleşmesine ilişkin protokolün imzalanması üzerine,

Birliği'ne karşı Batı Avrupa'dan silah almak istediğini açıkladı.

grevdeki petrol işçileri işbaşı yaptı. Batman Rafinerisinde üretim başladı.

● Buca Eğitim Enstitüsü'nde ilerici öğrenciler komandoların saldırısına uğradı, iki öğrenci yaralandı.

● İran'daki dinci muhalefetin başı olan Ayetullah Humeyni, yakında silâhlı mücadelenin başlatılacağını ve Şah'ın sonunun yaklaştığını belirtti.

20 HAZİRAN 1978

● Mersin, Gülnar TÖB-DER Şubesi ile Halkevleri, atom santraline karşı halkı direnişe çağırdılar.

● ATAS Rafinerisinde bir süre önce durdurulan üretime tekrar başlandı.

● Başbakan Ecevit TASS Ajansına verdiği demeçte; «Sovyetler Birliği ile dostane ilişkilerimizin geliştirilmesine ve karşılıklı

güven havasının yaratılmasına büyük önem veriyoruz» dedi.

● Suudi Arabistan Petrol Bakanı Yamani, petrol fiyatlarının bu yılın sonuna dek dondurulduğunu açıkladı.

● Enver Sedat'ı diktatörlükle suçlayan Mısır'ın Portekiz Büyükelçisi General Şazli'nin görevine son verildi.

22 HAZİRAN 1978

● Başbakan Ecevit'in Sovyetler Birliği'ne yaptığı resmi gezi sırasında, iki ülke arasında, siyasal, kültürel ekonomik alanlarda belgeler ve kıta sahanlığı anlaşmaları imzalanması kararlaştırıldı.

● Köy - Koop Yönetim Kurulu, İçel ilinde kurulacak olan atom santraline karşı olduklarını açıkladı.

● TÖB-DER Genel Başkanı Gazioğlu, TÖB-DER üyesi öğretmenlere yönelen ve ölümle sonuçlanan saldırıların

önlenmesi için İçişleri Bakanı'na başvurdu.

● AP Senatörü Kâmrân İnan, Barzani ve Telebani'ye bağlı kuvvetlerin, Türk sınırları içinde çarpışmalarının hükümeti düşürecek kadar vahim olduğunu söyledi.

● Mısır Devlet Başkanı Sedat'ı, ülkede bir dikta rejimi kurmakla suçlayan Mısır'ın Portekiz Büyükelçisi Şazli, Mısır Ordusunun demokrasiyi kurmak amacıyla yakında Enver Sedat'ı devirebileceğini iddia etti.

bir BELGE

TÜRK – SOVYET SİYASİ BELGESİ

«Türkiye Cumhuriyeti ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği,

İki ülkenin, eşitlik, karşılıklı saygı, birbirlerinin iç işlerine karışmama ve ortak yarar ilkelerine uygunluk içinde gelişen iyi komşuluk ve dostça işbirliği ilişkilerini daha da güçlendirmek istediklerini ve amaçlarını gözönünde bulundurarak,

İki devletin daha kuruluşları evresinde K. Atatürk ve V. İ. Lenin tarafından iki ülke arasındaki ilişkilerde yerleştirilmiş olan karşılıklı güven ve işbirliği anlayışını, Birleşmiş Milletler Yasası amaç ve ilkeleri ile Avrupa'da Güvenlik ve İşbirliği Konferansı sonuç belgesi ilkelerine ve kurallarına dayalı olarak sürdürmenin her iki ülke yararına olacağına inanarak,

Bu amaçlar ve ilkeler çerçevesinde ilişkilerini pekiştirmenin gerek bölgelerinde, gerek Avrupa'da ve dünyada yumuşama sürecine ve dolayısıyla gerçek barışa katkıda bulunacağı inancını taşıyarak,

1972 tarihi Türkiye - Sovyetler Birliği iyi komşuluk ilkeleri beyanının, her iki ülke arasındaki işbirliğinin gelişmesine hizmet eden ve karşılıklı iyi niyet havasını güçlendiren önemli bir aşama olduğunu belirterek,

İki ülkenin sonuç belgesi kurallarını somut olarak uygulamalarının ve bu belge amaçlarına dengeli bir biçimde uymalarının yumuşamayı sürekli, canlı ve geniş kapsamlı evrensel bir sürece dönüştürmeye önemli katkısı olacağını açıklayarak, Birleşmiş Milletler Yasası'nın amaçlarına ve ilkelerine bağlılıklarını yineleyerek,

Aralarındaki iyi komşuluk ve dostça işbirliği ilişkilerini daha da güçlendirmek için davranışlarında aşağıdaki yolları izleyeceklerini açıklarlar:

Türkiye Cumhuriyeti ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği,

Avrupa'da Güvenlik ve İşbirliği Konferansı sonuç belgesinde yer alan bilirdi ilkelerini aralarındaki ilişkilerde ve bu ilişkileri pekiştirmede uygulamak,

Bu anlayışla, iyi komşuluk ve işbirliği ilişkilerini, birbirlerinin egemenliğine, hak eşitliğine, yaşamaları ile kamu düzenlerine ve toprak bütünlüğüne saygıya, iç işlerine karışmamaya, karşılıklı güvene ve yararılara dayalı olarak dengeli biçimde geliştirmek,

İki ülke sınırlarını iyi komşuluk ve dostça işbirliği sınırları olarak korumak,

Sonuç belgesinin Avrupa'da güvenlikle ilgili kuralları arasında yer alan tehdide veya kuvvet kullanmaya başvurmama ve topraklarının diğer devletlere karşı saldırı ve yıkıcı faaliyetler için kullanılmasına izin vermeme ilkelerini karşılıklı ilişkilerinde özenle uygulama konusundaki kararlılıklarını açıklarlar.

Türkiye Cumhuriyeti ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği,

Uluslararası kuruluşlar ve konferanslar çerçevesinde yararlı ve karşılıklı çıkarılara uygun görülen durumlarda işbirliği yapmak,

Yumuşamanın güçlendirilmesine ve ikili ilişkilerin geliştirilmesine yapacağı katkıyı gözönünde tutarak resmî temsilcilerinin diplomatik yollarla gerçekleştirecekleri temaslarla karşılıklı görüş alışverişini geliştirmek,

Sonuç belgesi ülkelerinin bütünlüğünü ve eşit değerde oluşlarını önemle ve özellikle gözönünde bulundurmak,

Yumuşamanın politik, askerî, ekonomik ve insancıl boyutlarının oluşturulması yoluyla milletlerarası ilişkilerde yumuşama sürecini ilerde de derinleştirmek ve bu sürecin dünyanın bütün bölgelerine yayılması için devamlı olarak çaba göstermek.

Nükleer ve konvansiyonel alanlardaki silahlanma yarışının, barış ve yumuşama sürecini tehlikeye düşürdüğü gibi gerek ulusal, gerek uluslararası düzeyde iktisadî yönden olduğu kadar güvenlik yönünden de olumsuz sonuçlar doğurduğunu ve uluslararası işbirliğinin gelişmesini ve bu arada dünyadaki az gelişmişlik sorununun etkili biçimde ele alınmasını ve çözümünü engellediğini gözönünde tutarak, kesin ve etkili bir uluslararası denetim altında, genel ve tam silâhsızlanmayı amaçlayan girişimleri desteklemek ve bunlara olumlu katkıda bulunmaya çaba göstermek,

Bu çerçeve içinde silâhsızlanma girişimlerinde gerek kendi ülkelerinin, gerek tüm başka ülkelerin güvenlik yararlarının özenle gözetilmesine saygı göstermek,

Gelişme yolundaki ülkelerin ulusal egemenliklerini ve ekonomik bağımsızlıklarını güçlendirme çabalarını desteklemek ve emperyalizmin, sömürgeciliğin ve ırk ayırımının her türüne karşı koymak,

Konularındaki kararlılıklarının uyum içinde olduğunu açıklarlar.

Türkiye Cumhuriyeti ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği,

Aralarında türlü alanları kapsayan ekonomik ve teknik işbirliği ve ticaret ilişkilerinin her iki ülkeye de yarar sağlayacak dengeli ve sürekli bir biçimde gelişmesi ve eldeki olanaklardan daha geniş ölçüde yararlanılması için gerekli çabaları göstermek,

Türk ulusu ile Sovyet halkları arasında karşılıklı saygı ve güven ortamının güçlenmesine yönelik olarak, aralarında kültür, sanat, bilim, turizm ve spor alanlarındaki işbirliği ve değişimin gelişmesini karşılıklı olarak özendirmek,

Aralarındaki bilimsel ve teknik işbirliğini geliştirmek ve bu arada sanayi, tarım, enerji, ulaştırma ve sağlık alanlarında, iki ülkenin üzerinde anlaşmaya varacaklar, ortaklaşa araştırmalar yapılmasını incelemek,

Konularındaki kararlılıklarının uyum içinde olduğunu belirtirler.

Barışa, güvenliğe ve karşılıklı yararlara dayalı işbirliğine katkıda bulunmaktan başka bir amaç gütmeyen ve hiç bir devlete karşı olmayan bu siyasal belgede yer alan kurallar ve ilkeler bir bütün oluşturur ve Türkiye Cumhuriyeti ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin herhangi bir anlaşmada öngörülen haklarını veya yükümlülüklerini saklı tutar.»

SOĞUK SAVAŞ PROVALARI VE TÜRKİYE

REFİK EVREN

Bilindiği gibi Carter yönetimi, işbaşına gelir gelmez ilk iş olarak Sovyetler Birliği'ne karşı yeni bir kampanya başlatmıştır. Sovyetler Birliği'nde ve diğer sosyalist ülkelerde «insan haklar»nın güvence altında bulunmadığı yolunda anti-komünist soğuk savaş demagogilerini ve iftiralarını yaygınlaştırmaya gayret etmiştir. Sosyalist demokrasiye karşı şiddetlendirilen bu emperyalist kampanya, aynı zamanda Sovyetler Birliği'nin iç işlerine karışmak rad-desine dek varmıştır. Carter yönetimi aynı gerici sloganlarla Belgrad Konferansı'nı çıkmaza sokmak istemiştir.

Beyaz Saray'ın soğuk savaş'a geri dönüşünü andıran bu tutumları son aylarda iyice şiddetlenmiştir. Zaire'de Kongo Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin başlattığı kurtuluş hareketi bu ülkenin bir iç sorunu olduğu halde ABD insiyatifinde Fransa, Belçika başta olmak üzere sekiz NATO ülkesi bu ülkeye müdahale etmişler ve kiralık asker göndererek, yerli halka terör uygulamışlardır. ABD emperyalizmi ile işbirlikçileri, Zaire olaylarının Sovyetler Birliği ve Küba tarafından hazırlandığı şeklinde iddialarda bulunmuşlardır. İddialarını hiç bir şekilde kanıtlayamayan ABD yönetimi, söz-konusu yalanı, kendi soğuk savaş planları için makyavelist bir silah olarak kullanmıştır. ABD yönetimi bu konuda zaman zaman güç durumunda kalmış çelişik beyanlar vermiştir. Hatta bir ara Dışişleri Bakanı Cyrus Vance, Küba'nın Zaire olaylarıyla ilgisi bulunmadığını açıklamak zorunluluğunu hissetmişse de, ABD egemen çevrelerinin en gerici kanatları yeniden Afrika kıtasında Sovyet ve Küba «nüfuzu» adı altında gerici kampanyaya başlamıştır.

Öte yandan Carter'in Afrika sorununu dile getirerek, Sovyetler Birliği'ne «çatışma ve işbirliği arasında» seçim yapması konusunda tehdit dolu bir demeç vermesi, Soğuk Savaş yolunda yeni bir Pentagon adımı olmuştur.

SSCB, ise bu demece karşı verdiği cevapta, Sovyetler Birliği'nin bu konudaki tercihini çok önceden yaptığını, SSCB'nin dünya barış ve güvenliği için yorulmak bilmez çabalar sürdürdüğünü artık dünyada herkesin bildiğini, bu konuda asıl tercih yapması gereken tarafın ABD egemen çevreleri olduğunu söylemiştir. Buna rağmen Amerikan yöneticileri gerginliği tırmandırmaya devam etmişler ve ABD'nin Moskova'daki Büyükelçilik binasında elektronik dinleme cihazları ve tüneller bulunduğunu ileri sürmüşlerdir. Sovyet yetkilileri bu iddiaları reddetmiş ve sözkonusu tünelin ABD'liler tarafından yapıldığını açıklamıştır. SSCB makamları, ABD'nin böyle yalanlarla ve komplolarla, gerginliği arttırmak ve soğuk savaşı geri getirmek emelleri peşinde olduğunu belirtmişler, şayet ABD böyle tutumlardan vazgeçmezse, bugüne dek açıklanmayan Amerikan casusluk olaylarını açıklayacaklarını söylemişler ve nitekim bir yıl önce Moskova'da casusluk yaparken yakalanan CİA ajanı, bir Amerikan kadın diplomatının ismini açıklamışlardır. Bildirildiğine göre, sözkonusu CİA casusu, geçen yıl somut kanıtlarla yakalanmış, fakat ABD'nin ricası üzerine Sovyetler Birliği bu casusluk olayını açıklamamıştır.

Sovyetler Birliği, son olarak, 17.6.1978 tarihinde belli başlı resmi yayın organlarında yayınlanan bir bildiriyle, ABD'nin soğuk savaşı geri getirmek istediğini, soğuk savaş zamanlarında bile rastlanmayacak türden bayağı yollara başvurduğunu, ABD tarafından çıkartılan «detant'ın cenaze törenine davetine» SSCB'nin katılmayacağını açıkladı.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Silâhsızlanma Özel Oturumu'nun başladığı ve sürdüğü sıralarda ABD'nin Soğuk Savaş provalarını başlatması ve gerginliği arttırması ABD emperyalizminin en gerici çevrelerinin dileğidir. Nitekim, Carter yönetiminin tek tarafı olarak tırmandırdığı bu gerginlik, NATO'nun daha fazla silahlanmasını öngören yeni bir planı da birlikte getirmiştir. Mayıs başında Brüksel'de toplanan NATO Savunma Bakanları toplantısında bu planın detayları işlenmiş, Mayıs sonundaki NATO zirvesinde ise plan kabul edilmiştir. NATO'nun «Yeni Savunma Planı» adı altında getirdiği bu yeni silahlanma ve saldırı planı, gerçekte ABD'nin Avrupa'ya daha fazla silah satmasını, NATO'nun önde gelen ülkelerindeki silah tekellerinin ve tüccarlarının daha fazla kâr sağlamasını amaçlamaktadır.

Amerikan emperyalizminin en gerici çevreleri, gene aynı amaçlarla, Stratejik Silahların Sınırlandırılması yolunda ikinci bir

antlaşma imzalanması için SSCB ile ABD arasında sürmekte olan SALT-2 görüşmelerini çıkmaza sokmuşlardır.

Nötron bombası yapımının da Carter yönetimi zamanında başlaması emperyalizmin insanlık düşmanı, barış ve yumuşama karşıtı çabalarının bu yönetim zamanında arttırıldığının bir başka kanıtıdır.

Dünya barış ve güvenliğini tehdit eden bu yeni gelişmeler «Washington'un Şahinleri» diye adlandırılan ve Amerikan emperyalizminin en gerici, en militarist kanatlarını oluşturan kesimlerin Beyaz Saray politikasında etkinliğinin her geçen gün daha artmasıyla birlikte gerçekleşmiştir. Diplomatik çevreler, Pentagon militarizminin en azılı barış düşmanı eğilimlerini Beyaz Saray'da Güvenlik Danışmanı Brzezinsky'nin temsil ettiğini belirtmektedirler. Gerçekten de, Brzezinsky, bu göreve getirildiği günden beri yumuşama sürecine karşı olan Amerikan politikasının sözcüsü olmuş, en şiddetli anti-Sovyet demeçleri vermiş, soğuk savaş manevralarında en büyük rolü oynamıştır. Hiç kuşkusuz, bu politika Brzezinsky'nin kendi özel tercihi değildir. Amerikan silah tekellerinin, asker-sanayi kompleksinin yeni kârlarını öngören ve bu nedenle silahlanma yarışını tırmandırmayı isteyen tercihlerinin ABD yönetimine yansımasıdır.

Vietnam Savaşı'nın bitiminden sonra sosyalist ve diğer barışsever güçlerin yumuşama, barış ve güvenlik çabaları karşısında gerileyen Pentagon militarizmi, şimdi yeni kârlar emeli gütmektedir. Bunun yolu da, emperyalist - militarist politika açısından, gerginliği arttırmak, dünyada yeni yeni güvensizlik rüzgârları estirmek, böylece Batı blokunun silahlanmasını, bu ülkelerdeki barışsever güçlere meşru hatta zorunlu gibi göstermektir.

Esasen Amerikan Emperyalizminin ikinci dünya savaşından sonra başvurduğu soğuk savaş da aynı amaçları ve aynı yöntemleri içermekteydi.

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASINDAKİ SOĞUK SAVAŞ

İkinci dünya savaşının bitmesiyle birlikte sosyalizm tek ülke sınırları içindeki bir sosyal düzen olmaktan çıkıp bir dünya sistemi haline dönüştü. Bu olgu dünya güçler dengesinde önemli bir değişikliğin meydana gelmesine yol açtı. Sosyalist ülkenin ikinci dünya savaşında Nazizmin yıkılmasında belirleyici rolü oynaması ve Avrupa'nın Nazi işgali altında bulunan ülkelerinde kurtuluş hareketlerinin önderliğini Komünist partilerinin yapması, gerek

Batı halklarında, gerekse tüm dünya kamu oyunda sosyalizme karşı büyük bir sempati yaratmıştı. Ayrıca kapitalist ülkelerde savaşa karşı derin bir nefret uyanmış, barış ve silâhsızlanma istekleri olağanüstü güçlenmişti. Böylece dünya sosyalist sistemi ve kapitalist ülkelerin işçi sınıfı partileri tüm dünya barış güçlerinin önderliğini giderek artan bir saygınlık ve başarıyla yürütüyorlardı.

İkinci dünya savaşının bitimiyle dünyada meydana gelen bu büyük sosyalist ve barışsever değişiklikler Amerikan emperyalizmi ve onun silâh tekelleri başta olmak üzere, emperyalist çevrelerin hiç hoşuna gitmemişti. Emperyalizm ve uluslararası gerici-lik hem güçlenen ve hızla gelişmekte olan dünya komünist hareketine karşı tedbir almak, hem de batı kamu oyundaki barışsever duyguları önlemek için sosyalist sisteme, bilimsel komünizme ve onun politikasına karşı yoğun bir gerici kampanyayı başlattılar. Bu dönem, dünya tarihinde *soğuk savaş* olarak adlandırılır. ABD öncülüğünde başlatılan soğuk savaşın özelliklerini ve amaçlarını kısaca incelemek, yumuşama politikasını tehdit eden militarist emellerin ve yeni bir soğuk savaş ihtimalinin içyüzünün daha iyi kavranması bakımından önem taşıyor. Soğuk savaşın başlıca amaçları şunlardı:

● Dünya sosyalist sisteminin ekonomik, teknolojik ve politik bakımından gelişmesini, güçlenmesini ve dünyayı etkilemesini önlemek ve bu amaçla sosyalist ülkeleri dünya kamu oyunundan mümkün olduğu kadar tecrit etmek;

● Batı halklarında, dünya sosyalist sistemine karşı duyulan sempatiyi ortadan kaldırmak, sosyalist rejimlere karşı düşmanlık yaratmak ve bu düşmanca duyguları körüklemek;

● Batı ülkelerinde komünist partilerinin ve siyasetlerinin gücünü kırmak,

● Böylece hem komünizm düşmanlığını çok yanlı olarak yaymak ve komünist hareketin gelişme yolu önüne bir barikat çekmek, hem de tüm dünyadaki komünistlerin *öncü barışçı* çabalarını önleyerek, dünya ve özellikle Batı kamu oyunda barış hareketlerini ve eğilimlerini geriletmek.

● Bu yolla, Doğu ile Batı arasında bir gerginlik ortamı yaratıp, dünya sosyalist sistemini, barışı tehdit eden bir toplulukmuş gibi gösterip batı kamu oyundaki güçlü barış duygularını bu ikiye bölme ve iftiracı demagojilerle silmek; böylece silahlanma tırmanışı ve askeri harcamalar için sözümona meşru bir zemin yaratmak.

EMPERYALİZMİN SOĞUK SAVAŞ YÖNTEMLERİ

Pentagon militarizmi başta olmak üzere uluslararası emperyalizmin icadı olan bu soğuk savaşın başlıca özellikleri ve yöntemleri şöyleydi:

● Sosyalist düzeni umacı gibi göstermek, halkları ve özellikle ara tabakaları komünizmle korkutmak, kapitalist ideolojinin propagandasını güçlendirmek, sosyalizme karşı sahte bir «Hür dünya» imajı yaratıp Amerika Birleşik Devletlerini ve kapitalist sistemi, dünyada «özgürlük ve demokrasinin şampiyonu» gibi tanıtmak

● Batı dünyasının hızla silâhlanmasını ve askeri bütçelerin arttırmasını sağlamak, özellikle Amerika'nın bu ülkelere silâh satmasını teşvik etmek;

● Özellikle sosyalizmin bir dünya sistemi hâline gelmesinden sonra büyük bir gelişme istidadı gösteren ulusal kurtuluş hareketine karşı emperyalizmin tahakkümünü kuracak tedbirler getirmek, bu arada siyasi bağımsızlığa sahip az gelişmiş ülkeleri Amerikan emperyalizminin ekonomisine ve politikasına bağlamak, yeni-sömürgeci yöntemler için daha uygun bir ortam ve yeni olanaklar yaratmak,

● Böylece, soğuk savaş biri biriyle bir bütün teşkil eden komünizm düşmanlığı ile barış aleyhtarlığının azgınlaştırıldığını, uluslararası gericiliğin ve militarizmin tirmandırıldığı bir dönem oldu. Burjuva haberleşme araçları şiddetli kampanyalarla sosyalizm demokrasi ve barış düşmanı bu çabalarda önemli rol oynadılar. Amerika Birleşik Devletleri'nde Mc Charty akımının bu döneme rastladığı, kapitalist ülkelerde işçi sınıfı partileri üzerine tecrit ve baskı politikasının bu dönemde azgınca şiddetlendirildiği, Batı dünyasında barış ve silâhsızlanma isteyen hareketlerin adeta «vatan hainliği» sayılarak baskı altına gene bu dönemde alındığı hatırlanırsa soğuk savaşın ileri kapitalist ülkelerdeki yöntemlerinin niteliği ortaya çıkar.

Dünya sosyalist sisteminin dünya barışını tehdit ettiği, batılı ülkelere saldıracağı yalanlarıyla birlikte başlatılan silâhlandırmanın ilk aşamasında ABD tarafından getirilen Marshall plânı, batı Avrupa devletlerine silah satmayı ve orada militarizmi teşvik etmeyi amaçlamaktaydı. Nitekim askeri bir proje olan Marshall plânı NATO'nun ön hazırlıklarını oluşturdu ve 1949'da NATO kuruldu. Aynı dönemde, ABD, Yunanistan ve Türkiye'yi kendisine bağlamak için Truman Doktrini'ni getirdi. 1950'de ise Kore'yi iki-

ye bölen ve kuzeydeki Halk Demokrasisine karşı güneyde Amerikan işbirlikçisi bir rejimin kurulmasıyla sonuçlanan Kore savaşı başlatıldı. Tam anlamıyla bir dış müdahale olan bu savaşa Türkiye dahil olmak üzere ABD'nin dümen suyundaki çeşitli rejimler asker gönderdiler. O yıllarda sömürgeci sistem henüz yıkılmamış olduğu için Birleşmiş Milletler'deki çoğunluk bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm güçlerinin yanında değildi. Emperyalistler ve uyduları böylece Kore devrimine müdahale eden kararı Birleşmiş Milletler'den çıkarabilmişlerdi.

Aynı yıllarda, Fransız emperyalistleri de Hindicini'de egemenliklerini korumak için Vietnam halkının kurtuluş savaşını bastırmaya uğraşıyordu. Filipin ulusal kurtuluş savaşı Amerikan askerleri bastırıyordu. Benzer olaylar Burma ve Birmanya'da yaşanıyor.

Böylece dünya halkları Nazi emperyalizmini yıkmışlardı, ama bu kez Amerikan emperyalizmi ve ortakları dünyada barış ve sosyalizmi, demokrasi ve bağımsızlığı boğmak için dört bir koldan harekete geçmişlerdi. Kısacası Soğuk Savaş emperyalist çağda uluslararası gericiliğin ve karşı-devrimin azgınlaştığı dönemlerden birisi oldu.

Dünya sosyalist sisteminin bu emperyalist azgınlığa ve nükleer tehdide karşı ekonomik, teknolojik ve askeri gücünü arttırması, ayrıca sosyalist ve diğer barışsever güçlerin yoğun çabaları sonucunda soğuk savaş salvoları bertaraf edildi. Ve sosyalist sistemin öngördüğü yumuşama politikası etkinliğini hissettirmeye başladı. Buna rağmen, emperyalistler dünyanın çeşitli yörelerini gerginlik bölgesi olarak tuttular.

Vietnam Savaşı'nın halk güçlerinin zaferiyle sona ermesinden sonra ABD emperyalizmi bir süre için yumuşamaya uygun bir politika izledi, işte yumuşama sürecinde tarihsel bir önem taşıyan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı ve onun Sonuç Belgesi bu dönemde gerçekleşti.

Bugün Carter yönetimi ve Beyaz Saray'ın etkili güçleri, yumuşama sürecini tehlikeye sokmak, silâhlanma yarışını tırmandırmak, yeni yeni gerginlik bölgeleri yaratmak, NATO'yu daha fazla silâhlandırmak, dünya sosyalist sisteminin yeryüzünde giderek artan saygınlığına ve etkinliğine karşı yeni anti-komünist, anti-sovyet kampanyalar düzenlemek, ulusal kurtuluş hareketinin güçlü hıncını yavaşlatmak, bazı genç bağımsız devletleri, yeni-sömürgecilik yoluyla yeniden emperyalizmin güdümüne almak plânları peşindedirler.

Bu amaçla, Pentagon şefleri ve onların diğer emperyalist ortakları, Sovyetler Birliği'ne karşı, dünya devrimci sürecine karşı tehditler savuruyorlar. Dünya sosyalist sisteminin ve onun öncüsü eksenli Sovyetler Birliği'nin barış, güvenlik, yumuşama ve silâhsızlanma sürecine ne denli titizlikle önem verdiğini, bu konuda nasıl da duyarlık gösterdiğini bildiklerinden, soğuk savaş manevralarıyla belirli tedirginlikler yaratmak, tehdit yoluyla birtakım emperyalist «avantaj»lar elde etmek gayreti sürdürüyorlar.

Bu soğuk savaş provalarında, Pentagon militaristleri yalnız değil. İngiliz emperyalizmi de bu konuda Beyaz Saray'ın dümen suyundan gidiyor. Emperyalist soğuk savaş manevralarına katılıyor. İngiltere Başbakanı, «Afrika kıtası»nın 3. cü dünya savaşı'na yolaçabileceği» şeklinde tehditkâr demeçler veriyor. Gene AET'nin şefi Bonn hükümeti, Carter'ın Sovyetler'e tehdit dolu demecini — işbirliği ve çatışma alternatiflerinden ABD'nin her ikisine de hazır olduğunu söyleyen sözlerini — bütünüyle desteklediğini dile getiriyor.

NATO'nun önde gelen ülkeleri, ABD'nin getirdiği yeni silâhlanma plânını onaylıyorlar.

EMPERYALİST MİLİTARİSTLERİN EN BÜYÜK İŞBİRLİKÇİSİ: MAOCU PEKİN YÖNETİMİ

Pentagon militarizmi bugünkü soğuk savaş manevralarında ve gerginliği tırmandırma çabalarında sadece emperyalist ortaklarından yardım görmüyor. Uzun yıllardır Sovyetler Birliği'ne, sosyalist ülkeler topluluğuna ve genel dünya devrimci sürecine karşı düşmanca tutum takınan Maocu Pekin yönetimi de, gerici politikasını, Pentagon militarizmi ile açık işbirliğine dek vardırmıştır.

Bundan on yıl öncesine kadar, Sovyetler Birliği'ni ABD'ye karşı yumuşak davranmakla eleştiren, Sovyet yönetimini, kapitalist dünyaya karşı bir nükleer savaşı göze almadığı için «revizyonist» olmakla suçlayan ÇHC şefleri, bugün artık ABD'nin Sovyetler Birliği'ne karşı yumuşak politika izlediğini söylüyorlar. Her iki «süper devlet»in, eninde sonunda bir dünya savaşı çıkaracaklarını öne sürüyorlar ve Amerikan emperyalizminin en gerici, en azgın, en militarist çevreleri ile açık işbirliğine gidiyorlar.

Dünya barış güçlerinin tepkisiyle, nötron bombasının yapımını geçici olarak durdurduğu için ABD yönetimini sert dille eleştiriyorlar. NATO'nun daha fazla silahlanmasını, emperyalist dev-

letlerin — ABD başta olmak üzere — daha fazla nükleer silâhlarla donatılmasını istiyorlar.

Mao'cu Pekin yöneticileri, savaş kışkırtıcısı gayretlerini her geçen gün daha da arttırıyorlar. İcat ettikleri karşı-devrimci «üç dünya teorisi» ile emperyalist işbirlikçiliği'nin «teorisi»ni yazıyorlar. Bu teoriyle, Almanya, İngiltere, Fransa, Japonya, Kanada ve benzeri tüm iri kıyım emperyalist NATO ülkelerinin üçüncü dünya üzerinde egemenlik kurmasını istiyorlar, sadece bununla da kalmayıp, dünya halklarının büyük dostu dünyada barış ve sosyalizmin öncüsü Sovyetler Birliği'ni «en büyük tehlike» gibi göstererek, ABD ile işbirliğini öngörüyorlar.

Beyaz Saray'da Pentagon militarizminin, barış düşmanlarının ve soğuk savaş yandaşlarının, silâhlanma şampiyonlarının etkisi artınca Maocu Pekin yönetimine gün doğmuştur. Nitekim Pentagon'un son soğuk savaş provalarında Çin'in özgül bir yeri vardır.

Birleşmiş Milletler Silâhsızlanma Toplantısı sırasında Amerikan emperyalistleri ile ÇHC hariciyesi arasında yeni diyaloglar, dünya barış ve güvenliğini tehdit edecek şekilde kurulmuştur. Bu diyaloglar sonucunda, Carter'ın Güvenlik Danışmanı Brzezinsky Pekin'e ani bir ziyarette bulunmuştur.

Bu ziyarette Pekin yönetimi ile Washington yönetiminin en etkili adamı gerek emperyalist soğuk savaş manevraları konusunda, gerekse Afrika'da ve Basra Körfezinde işbirliği konusunda kapalı kapılar ardında yeni karşı-devrimci antlaşmalara varmışlardır.

Bu görüşmeler sonucunda ÇHC Dışişleri Bakanı Mr. Huang Hua, aceleyle New York'dan ayrılarak önce Zaire'ye gitmiş, emperyalizmin bölgedeki bekçi köpeği Mobutu rejimine askeri yardım vaatetmiş, daha sonra da Türkiye'ye gelmiştir.

Mister Hua'nın Türkiye'ye gelişi, bizzat Amerikan çevreleri tarafından Maocu Pekin yönetimine empoze edilmiştir. Çünkü ABD yönetici çevreleri Ecevit hükümetini «NATO'nun gönüllü ortağı» diye nitelemektedirler. Ecevit'in ABD gezisi sırasında, «Sovyetler'in bir tehdit kaynağı olmadığı» yolundaki doğru tesbiti dile getirmesi Washington'un Şahinleri'ni hayli rahatsız etmiştir. Nitekim International Herald Tribune Gazetesi'nin 31 Mayıs 1978 tarihli yayınında, Ecevit'e serzenişte bulunmaktadır. Gazete, bir Sovyet tehdidi bulunmadığı yolundaki görüşleri ele alarak, Maocu Pekin yönetiminin «Sovyet tehdidi» konusundaki iftiralarından çeşitli örnekler getirmekte ve «Ecevit Sovyet tehdidi olup ol-

madığını, Sovyetler Birliği'nin sosyalist komşusundan öğreysin» demektedir.

Türkiye'nin belli kalemleri dahi, ÇHC dışişleri bakanının ülkemize gelişini ABD'nin empoze ettiğini açıkça söylemektedirler. (Hürriyet, Oktay Ekşi, 13.6.1978).

Bu kanaat tüm burjuva basını tarafından da şu ya da bu şekilde dile getirilmiştir.

ÇHC Dışişleri Bakanı, Ecevit'in Moskova gezisi öncesinde aceleyle Türkiye'ye gelmiş, ve Türkiye'yi bir «sovyet tehdidi» konusunda ikna etmeye çalışmıştır. Mister Hua, Türkiye'nin NATO'da kalması gerektiğini ısrarla istemiş, Türk-Sovyet ilişkilerinin gelişmesinden duyduğu kaygıyı dile getirmiştir. Bilindiği gibi bu kaygının ortakları Pentagon militaristleri, NATO şefleri ve Pekin yöneticileridir.

Türkiye'nin sosyalist güçleri Mr. Hua'nın Türkiye'ye gelişinin gerçek amaçlarını kamu oyuna açıklamışlardır. *Türkiye Sosyalist İşçi Partisi*, Hua'nın «detant aleyhtarı» amaçlarla ülkemize geldiğini net bir dille belirtmiş, Maocu Pekin yönetiminin emperyalist soğuk savaş provalarında Pentagon ile işbirliği halinde olduğunu söylemiş ve Türkiye'nin kendisini soğuk savaş provalarından uzak tutmasını istemiştir. (Cumhuriyet, 12.6.1978).

Mr. Hua ayrıca bu gezisinde, Türkiye'ye ekonomik yardım önermiş, fakat bu önerisini somutlayamamıştır. Bu olgu da, Pekin'in telaşla gerçekleştirdiği bu gezinin aceleye geldiğini kanıtlamaktadır. (Milliyet, Abdi İpekçi, 15.6.1978).

Mr. Hua Başbakan Ecevit'i Çin'e davet etmiş ve davet kabul edilmiştir. Muhtemelen Eylül ayında Bülent Ecevit Pekin'e gidecek, ekonomik işbirliği konuları o zaman görüşülecektir.

Maocu Dışişleri Bakanı Mister Hua, Türkiye'den İran'a geçerek, ABD-Çin işbirliği yolunda yeni bir adım atmıştır. Bilindiği gibi Pekin'li şefler öteden beri monarko-faşist şah rejimini desteklemekteydiler. ABD emperyalizminin Sovyetler Birliği'ne ve Orta Doğu halklarına karşı Basra Körfezi'ni silâhlandırma politikasının en büyük alkışçısı ÇHC yönetimi olmuştur. Nitekim, Mister Hua, bu gezisinde Çin'in bu politikasını bir kez daha tekrarlamış, gerek Sovyetler Birliği'ne karşı, gerekse İran'da faşist diktatörlüğe direnenlere karşı İran Şahına yardım edeceğini açıklamıştır. (Günaydın, 19.6.1978).

Böylece, Maocu Çin yöneticileri, İran'da faşist diktatörlüğün yıkılması için aylardır uğraş gösteren halk kitlelerine karşı, ABD emperyalizminin işbirlikçisi faşist şah rejiminin yanında bir kez

daha yeralmıştır. Çene bölge ve dünya barışını alabildiğine tehdit eden olağanüstü İran silahlanması Maocu şefler tarafından artan bir yardım görecektir.

SOVYETLER BİRLİĞİ'Nİ GÜNEYDEN ÇEVİREN KARŞI- DEVİRİM KUŞAĞI SOVYET SINRLARINI ve DÜNYA BARİŞ ve GÜVENLİĞİNİ TEHDİT EDİYOR

Son yılların ABD stratejisine özellikle dikkat etmek gerekir. Amerika Birleşik Devletleri İran'ı bu denli aşırı bir şekilde silâhlandırmakla, Sovyetler Birliği'ne karşı bir tehdit unsuru oluşturmuşlardır. Bu tehdit ve güvensizlik kuşağı, Pakistan ve Bangladeş'de Amerikan işbirlikçisi rejimlerin CİA komploları eliyle kurulmasıyla, Hindistan'da sağcılarının yönetime gelmesiyle tehlikesini büsbütün arttırmıştır. Anti-Sovyet amaçlı, ABD-Çin işbirliğinin gelişmesi ile bu güvensizlik ve tehdit kuşağı Pasifik Okyanusuna kadar uzanmaktadır. ÇHC ile Japonya arasında «barış ve dostluk» belgesinin önümüzdeki ay imzalanması beklenmektedir. Sovyetler Birliği tarafından protesto edilen bu antlaşma (19.6.1978- yabancı ve yerli ajanslar) anti-Sovyetik motifler taşımaktadır. Böylelikle, Türkiye'den başlayan ve Pasifik'e kadar uzanan bu güvensizlik kuşağı doğu'da Japon ve Güney Kore rejimleri eliyle kuzeye doğru çıkartılmakta, Alaska'daki Amerikan tesisleri ile birlikte Kuzey Kutbuna dek varmaktadır.

ABD'nin, NATO'yu güçlendirme plânları ise, sosyalist sistemi ve Varşova Paktını Batı'dan çeviren güvensizlik bölgesini pekiştirmeyi amaçlamaktadır.

Türkiye'de Amerikan ve NATO üslerinin bulunması ise hiç kuşkusuz Sovyetler Birliği ve Bulgaristan başta olmak üzere, dünya sosyalist sistemine karşı bir başka tehdit unsurudur. Sözkonusu güvensizlik kuşağının zayıflayan halkaları durumundaki Türkiye ve Yunanistan, ABD ve NATO açısından bu nedenle önemlidir. Türkiye ile Yunanistan arasındaki anlaşmazlıklar ve Kıbrıs sorunu, NATO'nun güneydoğu kanadının zayıflamasını getirmiştir. Oysa bu iki ülke, sözkonusu karşı-devrim çemberinin güney ve batı yaylarını birbirine bağlamaktadır.

Türkiye'nin NATO'ya katkısının azalması, Ankara hükümetinin SSCB ile detant'ı güçlendirmek yolunda eğilim göstermesi, Türkiye'nin NATO içindeki işlevinin azalma ihtimali, emperyalist çevreler ve Maocu Pekin yönetimini rahatsız etmektedir.

Amerikan ambargosunun, Pentagon ve NATO şefleri tarafın-

dan kaldırılmak istenmesinin nedenleri arasında bu faktör önemli bir yer tutmaktadır.

Oysa halk güçlerimiz, barış ve yumuşama sürecinden yanadır. Türkiye ile SSCB arasında Saldırmazlık Paktı imzalanmasını, iki ülkenin ekonomik-teknik, bilimsel ve kültürel işbirliğini geliştirmelerini istemektedirler.

Başbakan Ecevit'in Sovyetler Birliği gezisi bu açıdan tarihsel bir önemi haizdir.

Ülkemizin ve dünyanın barış güçleri, Türk-Sovyet ilişkilerinin gelişmesini hem Türkiye halkı açısından, hem de bölge ve dünya barışı bakımından yararlı görmektedirler.

Halkımız, Türkiye'nin kendisini soğuk savaş provalarından uzak tutmasını dilemektedir. Gene barış güçlerimiz, soğuk savaşın tüm insanlığa ve ülkemize zarar getireceğini bilmektedirler. Bülent Ecevit'in Birleşmiş Milletler'de yaptığı konuşmada, geçmişte soğuk savaştan en fazla zarar gören ülkelerden birisinin Türkiye olduğunu söylemesi, barış güçlerimiz açısından tasviple karşılanmıştır.

Fakat, yumuşama sürecine Türkiye'nin katkı getirmesi, birtakım palyatif adımlarla olmaz. Bu konuda Ankara'nın Sovyetler Birliği'ne güven vermesi gerekir. Bu ise ilk adımda bir saldırılmazlık paktını gerektirmektedir. Şimdiki hükümet, böyle bir paktan yana değildir.

Ülkemizin bağımsızlık ve barış güçleri, Türkiye'nin NATO'dan çıkmasını, yurdumuzdaki Amerikan üslerinin tasfiye edilmesini bölge barışı yolunda kalıcı sonuçlar verecek bir zorunluluk olarak değerlendirmektedirler. Böylelikle, halkımızın bu anti-emperyalist talepleri, hem ulusal bağımsızlık açısından hem de bölge ve dünya barışı bakımından önemlidir, gereklidir.

İşçi sınıfımızın sosyalist güçleri başta olmak üzere tüm barışseverler, Türkiye'yi yeni soğuk savaş provalarından uzak tutmak için enerjik bir mücadele sürdüreceklidir.

Bu bakımdan, barış ve yumuşamadan yana tüm güçlerimizin, dünya barış güçleri ile soğuk savaşa karşı verilecek mücadelede önemli bir yeri olacaktır. Konuyu, ülkemizde kamu oyuna kavratmak, Pentagon militarizminin ve Maoçu Pekin yönetiminin, diğer NATO'cu liderlerle birlikte kışkırtmak istedikleri silâhlanma yarışına karşı, soğuk savaş manevralarına ve gerginlik çabalarına karşı etkin ve yaygın bir kampanya sürdürmek, barış görevidir.

ULUSLARARASI SENDİKAL HAREKET

Geçen sayımızda, Dünya Sendikalar Federasyonu'nun 16 - 23 Nisan tarihleri arasında PRAG'da toplanan 9. Kongresinin sendikal haklara ilişkin olarak almış olduğu kararlardan bazılarına ve yayınladığı sendikal haklar bildirgesinde yer vermiştik. DSF, işçi sınıfının uluslararası birliğinin güçlü bir örgütsel somutlanışdır ve her geçen gün dünya işçileri arasındaki saygınlığı ve örgütsel gücü artmaktadır. Sendikal işçi hareketinin böylesi bir birliğe ulaşması, zorlu ve çetin mücadelelerden geçerek gerçekleştirebilmiştir. Aşağıda, TSİP Sendikalar Bürosunca hazırlanan genel olarak uluslararası sendikal hareketin ve özel olarak da DSF'nin doğuşunu ve gelişmesini konu edinen bir araştırmayı yayımlıyoruz. Ülkemizde, işçi hareketinin birliği ve onun uluslararası bağlantılarının geliştirilip güçlendirilmesi için mücadele edenler açısından yazının bir önemi olmak gerekir.

İLKE

Geçtiğimiz 16 - 23 Nisan 1978 tarihinde Çekoslovakya'nın Prag şehrinde Dünya Sendikalar Federasyonu (DSF) 9. Kongresi toplandı. Türkiye'den DISK adına ve FİSE üyesi TÖB - DER adına delegelerin katıldığı Kongre, uluslararası sendikal hareketin seçkin bir forumu oldu. Bugün bünyesinde, çeşitli ülkelerden 150 milyon emekçiyi barındıran DSF'nun 9. Kongresi'nin kabul ettiği «Sendikal Haklar Evrensel Bildirisi» bilindiği gibi 15 - 16 Haziran büyük işçi direnişinin 8. ve Partimizin 4. kuruluş yıldönümü ile birlikte önümüzdeki günlerde yürüteceğimiz bir kitlesel kampanyanın gündeminde önemle yer alacaktır.

Ülkemizde işçi sınıfı biliminin, özellikle proletarya enternasyonalizminin kadrolara yeni yeni maledilmesi ve her çeşit dernek, sendika ve siyasi partilerin uluslararası örgütlerle ilişkileri üzerine yönelen antidemokratik baskılar nedeniyle, pek çok eksikliğin yanında, uluslararası sendikal hareket hakkında da yeterli ve doğru görüşlere sahip olmak bir hayli gecikmiştir denilebilir. İktidarların antidemokratik baskılarına bir

örnek olarak, 1949 yılında Amerikan emperyalizminin yönlendiriciliğinde uluslararası sendikal hareketi bölmek amacıyla kurulan Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Federasyonu'na (UHISF) TÜRK - İŞ'in girmesinin dahi 1960 yıllarına kadar engellenmesi belirtilebilir. Yine 1967 yılında kurulmuş olmasına ve kuruluşundan bu yana Türkiye'de ileri sendikal hareketi temsil etmesine rağmen DISK'in DSF'ye katılma isteminin ve bu istem doğrultusunda somut mücadelenin gereği, yakın döneme kadar sosyalistler tarafından bile farkedilememiştir. Halen dahi DISK'e bağlı sendikalardan kimisi CIA'nın etkisindeki UHISF'nunun güdümünde olan uluslararası işkolu federasyonlarına üyedirler. Ancak son yıllarda DSF'ye katılma yolunda DISK sendikalarında hızlı bir gelişme olmaktadır. Nitekim, Keramik - İş, Maden - İş, Basın - İş ve Dev - Maden - Sendikaları kongrelerinde DSF'ye katılma kararı alan ilk DISK sendikaları olmuşlardır.

Dünya Sendikalar Federasyonu 9. Kongresi'nin ülkemizde uyandırdığı ilgiden de hareketle, dünya sendikal hareketinin gelişimini, bu gelişim sürecindeki kilometre taşlarını kısaca bir gözden geçirmek yararlı olacaktır.

Bilindiği gibi sendikal mücadelenin beşiği İngiltere'dir. Sanayi devriminin ilk kez gerçekleştirildiği bu ülkede 17. yüzyılın 2. yarısından itibaren işçiler aralarında geçici birlikler oluşturarak çıkarlarını korumaya başlamışlardır. Ancak işçilerin sendika kurması kanunlarla yasaklandığı için bu mücadele uzun yıllar bir hayli zorlu geçmiştir. 1824 yılında çıkarılan bir yasa ile işçi sınıfının bu alandaki mücadelelerinin bir sonucu olarak, sendika kurma hakkı kazanılmıştır.

Sendikal hareketin doğuşundan itibaren yaklaşık yüzyıllık bir süre içinde çeşitli uluslararası birlik çabalarının görülmesine rağmen, belirli meslek dallarında ve etkinliği olmayan birkaç mesleki federasyon dışında bu alanda kayda değer bir gelişme sağlanamamıştır. Bu dönemde işçi sınıfının sömürü ve baskıya karşı dünya çapında yürüttüğü mücadelenin yöneticisi I. Enternasyonalin sendikal mücadele ve sendikalar üzerine aldığı kararlar sendikal hareketin yolunu aydınlatmakta hayati bir önem taşımışlardır. Sendikal alanda uluslararası birlik oluşturma çabaları ancak I. savaş arifesinde 1913 yılında sonuca ulaşmış ve ulusal merkezlerin çeşitli ön hazırlık ve toplantılarından sonra Zürih Kongresi'nde Uluslararası İşçi Sendikaları Federasyonu (UISF) kurulmuştur.

Kısa zaman sonra patlak veren I. Savaş, uluslararası sendikal hareket için de önemli bir sınav olmuş, ancak o dönemdeki Uluslararası İşçi Sendikaları Federasyonu yöneticileri de II. Enternasyonalin sosyal - şöven yöneticileri gibi savaşa karşı doğru bir tutum takınamamışlardır. Özellikle sendikal hareketin en gelişkin olduğu ülkelerden, İngiltere, Fransa ve Almanya'da sendikalar kendi burjuvazilerinin savaş kışkırtı-

cısı politikalarından yana olmuşlardır. Bu ise uluslararası sendikal hareketin birliği yolunda atılan adımları silip süpürmüştür.

Savaş sonrası yıllarda uluslararası planda 3 sendikal örgütün kurulduğunu görüyoruz. Bunlardan biri 1919 yılında Amsterdam Kongresi ile kurulan ve Amsterdam Sendikalar Enternasyonalı diye bilinen, II. Enternasyonale bağlı sendikal örgüttür. İkincisi 1920'de Moskova'da kurulan Kızıl Sendikalar Enternasyonalı (Profintern)'dir.

I. Savaştan sonra, daha savaş öncesi yıllarda II. Enternasyonal içinde şekillenen oportünist ve devrimci kanatlar arasındaki ayrılık daha da gelişmiş ve proletarya enternasyonalizmini sağlam temeller üzerinde yeni bir uluslararası örgütlenmede somutlamak gereği kendini dayatmıştı. Bu amaçla da 1919 yılında III. Enternasyonal (Komünist Enternasyonal) kuruldu. Komünist Enternasyonal'in işçi sınıfı hareketini her türlü oportünist etkilenmelerden korumak ve işçi sınıfı bilimi doğrultusunda bir hat izlenmesini sağlamak çabaları sendikal gelişmelere de önemle yansımıştır. Bu gereksinimler sonucu 1920 yılında Moskova'da «Devrimci Meslek ve Sanayi Birlikleri I. Uluslararası Kongresi» toplanmış, 41. ülkeden 17 milyon işçiyi temsil eden kongre, Kızıl Sendikalar Enternasyonalinin kurulması ve Komintern'le sıkı işbirliğine geçilmesi kararını almıştır.

Kızıl Sendikalar Enternasyonalı (Profintern), işçi sınıfının faşizme ve emperyalist savaş tehlikesine karşı mücadelesi ve Sovyet emekçileriyle sıkı ilişkiler kurulması için diğer uluslararası sendikal örgütlerle işbirliği sağlanması yolunda yoğun çabalar sarfetmiştir.

I. Savaş sonrası yıllarda kurulan üçüncü sendikal örgüt Uluslararası Hristiyan Sendikalar Konfederasyonu'dur. 1920 yılında Lahey'de kurulan bu örgütün sendikacılık anlayışı Hristiyan dininin ilkelerine dayanmaktadır. Hristiyanlığın güçlü olduğu Batı Avrupa'da doğup gelişmiş, 1929 yılında Kanada ve birkaç güney Amerika ülkesine atlamıştır. Avrupa'da en çok gelişme gösterdiği ülkeler Almanya, Belçika, Fransa ve Hollanda'dır. Buna mukabil İngiltere ve Amerika'da gelişme olanağı bulamamıştır. II. Savaş sonucu silinmek zorunda kalan Hristiyan sendikacılık, savaşın bitiminden sonra 1946 yılında Amsterdam'da yapılan bir toplantı ile Uluslararası Hristiyan İşçi Sendikaları Konfederasyonu olarak yeniden örgütlenmiştir. 1968 yılında yapılan olağanüstü kongresi ile laikleşme yolunda önemli adımlar atmış ve buna bağlı olarak da ismini Dünya İş Konfederasyonu (DİK) olarak değiştirmiştir. Latin Amerika'daki kendine bağlı örgütleri CLAT, Kuzey Amerika'dakileri CSN ve Asya'dakileri BATU adlı bölgesel örgütlerde toplayan DİK, halen 15 milyon civarında üyesiyle, DSF ve UHISF'ndan sonra 3. uluslararası sendikal örgüttür.

Herbiri 1920 yıllarında kurulan bu üç uluslararası örgüt varlıklarını ve çalışmalarını II. Dünya savaşı öncesine kadar sürdürmüşlerdir. Ancak bu uluslararası sendikal örgüt çokluğu varolan koşullarda işçi sınıfının çıkarlarına uymuyordu. İşçilerin savaş tehlikesi ve faşizmin yükselmesini önleyebilmeleri için birleşik bir cephede saflaşmaları zorunluydu. Bu hayatî ihtiyaç değişik ülkelerde sendikaların birleştirilmesi eğilimini geliştirdi. Bu durumu dikkate alan Profintern, 1943 yılında kendini feshetmeyi kararlaştırdı. Pek çok ülkede sendikal birlik gerçekleşti. Bu gelişme uluslararası düzeyde de birleşme eğilimini güçlendirdi ve somut çabaların başlamasını sağladı. 1934 yıllarında başlayan birlik çalışmaları, 1939 - 1945 savaş yıllarında daha da hızlanarak sürdü.

DSF kuruluş çalışmalarına İngiliz, Amerikan, Fransız ve Sovyet sendikaları başta olmak üzere çeşitli ülke sendikaları katıldılar ve Eylül 1945'te Paris'te 35 ülkeden 50 milyon emekçiyi temsilen Dünya Sendikalar Federasyonu (DSF) kuruldu.

DSF 1945 yılında başlıca uluslararası sorunlar hakkındaki görüşlerini aldığı kararlarla şöyle belirtiyordu:

- Savaş ve savaşın nedenlerine karşı, kalıcı bir barış için çalışmak, savaş kışkırtıcısı ve faşizmin yaratıcısı tekelilere karşı mücadele,
- Emekçi halkın taleplerinin yükseltilmesi, sendikal hak ve özgürlükler için mücadele,
- Sömürge sistemini ortadan kaldırmak, kendi kaderini tayin ve ulusal bağımsızlık hakkının tanınması,
- Azgelişmişliğe ve tekelilerin sömürü politikasına karşı mücadele,
- Sendikal hareketin uluslararası temsili,
- Ulusal ve uluslararası düzeyde işçi sınıfı dayanışması ve birlik.

Bu amaçlar ana hatlarıyla DSF'nin 1945'lerden bu yana Dünya barış, özgürlük ve demokrasi güçlerinin lehinde gelişen koşullarda bugün de uğruna mücadele yürüttüğü amaçlardır.

Dünya Sendikal hareketinde 1945 yılında sağlanan bu birlik çok sürmedi. Amerikan emperyalizminin Marşal Planı çerçevesinde, uluslararası sendikal hareketi kendi güdümüne alma çabalarının ve sosyalist ülkelere karşı sürdürmeye başladığı soğuk savaş politikasının sonucu 1949 yılında İngiliz ve Amerikan Sendikaları DSF'den ayrılarak, diğer ülkelerden çeşitli sendikaların da katılmasıyla aynı yıl Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Federasyonu'nu (UHİSF) kurdular. Türkiye'den TÜRK-İŞ'in de üye olduğu bu örgüt 50 milyon civarında üyesiyle ikinci uluslararası örgüt durumundadır. Ancak UHİSF, uluslararası sendikal hareketin birliğini bozduktan sonra, bizzat kendi birliğini koruyamamıştır. 1968 yılında UHİSF bünyesindeki bazı sendikaların Sovyet Sendikalarıyla ilişki kurmaya karar vermeleri üzerine, katı bir antikomünist politika izleyen gerici Amerikan sendikaları UHİSF'nunu terketti.

Uluslararası Hür İşçi sendikaları Federasyonu, Avrupa'daki sendikal merkezleri Avrupa çapında birleştirmek üzere Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nu kurmuştur. DSF'ye bağlı Avrupa sendikalarını üyeliğe kabul etmeyen ve DISK'in üyelik müracatını da 1974 yılında reddeden bu uluslararası sendikal örgüt, UHISF' nun paralelinde uluslararası sendikal hareketi bölücü ve sınıf uzlaşmacısı' bir politika izlemektedir.

Bugün uluslararası sendikal hareket üç uluslararası sendikal örgütte somutlanmaktadır. 150 milyon üyeli DSF, 50 milyon üyeli UHISF ve 15 milyon üyeli DIK. Ayrıca bu üç örgüte bağlı çeşitli uluslararası bölgesel örgütler de bulunmaktadır.

150 milyon üyesiyle uluslararası sendikal harekette en etkin konuma sahip DSF çatısı altında; sosyalist, kapitalist ve geri kalmış ülkelerin ulusal sendikal örgütleri yer alıyor. Sosyalist sistemin kazandığı büyük başarılar, dünyada barış içinde bir arada yaşama ve Detant siyasetinin gelişmesi sonucu DSF hızla güçlenmekte, UHISF ise gerilemektedir.

DSF Uluslararası sendikal hareketin birliği yolunda etkin çabalarını sürdürmektedir. Bu çabalar sonucu özellikle:

- Barışın korunmasında,
- Vietnam ve Ortadoğu'da emperyalist saldırılara karşı mücadelede,
- Irkçılığa, sömürgeciliği, faşizme karşı savaşta, çeşitli uluslararası örgütlere bağlı dünya sendikalarının birlikteliği sağlanmıştır. Ancak birlikte eylem ve sendikal birlik doğrultusundaki gelişmeler henüz özlenen düzeyde değildir. DSF, UHISF ve DIK arasındaki yakınlaşma ve eylem birliğinin, dünya sendikal hareketine getireceği olağanüstü canlılıktan hareketle, 8. Kongresinde bir Asgari Ortak Program belirlenmesi önerisinde bulunmuştur. Ancak UHISF, DSF'nin birlikte eylem önerilerine yanaşmamaktadır. Son olarak DSF'nin UHISF II. Kongresine (1975) sunduğu somut çağrıya da cevap verme gereksinimi bile duyulmamıştır. Buna mukabil DSF ile DIK arasında 1970 yıllarında diyalog kurulmaya başlanmıştır. İki örgütün çabalarıyla da 1973'te bir dünya konferansı düzenlenmiştir.

1975 yılında Franko'nun 5 İspanyol Yurtseverini öldürme girişimi sırasında DSF, UHISF ve DIK'in tüm emekçileri faşizmi protesto eylemine çağırmaları uluslararası sendikal hareketin eylem birliği yolundaki son önemli gelişmelerinden biridir.

DSF'nun 16 - 23 Nisan tarihlerinde yapılan 9. Kongresinde kabul edilen «Sendikal Haklar Evrensel Bildirisi»ndeki sendikal hak ve taleplerin başlıcaları şöyledir: Tamamı Partimizi destekleyen yayınlardan ILKE dergisinin Haziran/54 yayınlanan bu BILDIRGE Partili arkadaşlarımıza sendikal çalışmalarında ışık tutacak önemli bir belgedir.

Çeşitli ülkeler, bölgeler ve kıtalardaki sendikal örgütlenmelerle ilgili olarak MSB'nca derlenmiş ilk bilgiler aşağıda sunulmuştur. Merkez Sendikalar Bürosu bu konuda daha derli toplu incelemeleri, Partili sendikacı arkadaşlarımıza ileride sunmak dileğindedir.

1. Sosyalist Sistem Ülkeleri:

● Sosyalist ülkeler sendika merkezlerinin tamamı Dünya Sendikalar Federasyonu (DSF) üyesidir.

2. Avrupa:

● İngiltere: Sendikal örgütlenmelerin büyük bir bölümü İngiliz Sendikalar Kongresi (TUC)'da toplanmıştır. Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Federasyonu (UHISF) üyesidir.

● F. Almanya: 7 milyon üyeye sahip, Federal Almanya Cumhuriyeti Sendikalar Konfederasyonu (DGB), UHISF'na bağlıdır.

● Fransa: 2.400.000 üyeli CGT, DSF üyesi, 700.000 üyeli CFTD ise Dünya İş Konfederasyonu (DIK) üyesidir.

● İtalya: Sendikal hareket CGIL - CIS - UIL İtalyan İşçi Konfederasyonları Birleşik Federasyonunda merkezileşmiştir. CGIL, Avrupa Sendikalar Konfederasyonu üyesidir.

3. Kuzey Amerika:

● Kanada: Sendikal hareket ABD sendikalarına bağlıdır. Ancak birçok meslek federasyonunda «Kanadalılık» akımı belirmeye başlamıştır.

— Kanada İş Kongresi: 1.700.000 üyelidir. Üyelerinden 100.000 kadarı ABD Sendikalar Konfederasyonu AFL - CIO'ya bağlıdır.

— Kelebek Emekçiler Federasyonu: Kanada'nın Fransızca konuşan nüfusu temelinde kurulmuştur.

— Otonom sendikalar: Bağımsız ya da doğrudan AFL - CIO'ya bağlı ve yaklaşık olarak 400 - 500.000 üyeye sahiptirler.

● Amerika Birleşik Devletleri: 82 milyon emekçiden 20 milyonu sendikalıdır ve şu örgütlerde toplanırlar:

— AFL - CIO: 15 milyon ücretliyi bünyesinde toplar, son derece gerici bir karakter taşır.

— Otomobil İşçileri Sendikası (UAW) 700.000, Kamyoncular Sendikası 2.000.000 üyelidir.

— İlerici nitelikte birkaç bağımsız sendika da 1.000.000'a yakın üyeyi toplamaktadır.

4. Güney Amerika:

● Kıtada hızlı bir sendikalaşma görülmektedir. 45 milyon emekçiden 15 milyonu sendikalaşmış durumdadır. Güney Amerika'da üç tane bölgesel örgüt faaliyet yürütmektedir.

— Güney Amerika Emekçileri Sendikalar Birliği Sürekli Komitesi (CPUSTAL): DSF'ye bağlı sendikaları bünyesinde toplamaktadır. Şili ve Uruguay'daki birleşmiş sendikaları ve bazı meslekî sendikaları içine alır.

— Güney Amerika Hristiyan Sendikalar Konfederasyonu (CLAT): DIK'in bölgesel örgütüdür.

— Amerika içi Bölgesel Çalışma Örgütü (Orit): UHİSF'nunun bölgesel örgütüdür. AFL - CIO'nun etkinliği altındadır.

● Güney Amerika Emekçileri Birliği Sürekli Komitesi (CPUSTAL) Güney Amerika'da belli bir ölçüye kadar kök salmış olup, DSF ile ortak çalışmaktadır. Ayrıca sık sık Güney Amerika Hristiyan Sendikalar Konfederasyonu (CLAT) ile ortak eylem düzenlemektedir.

5. Asya ve Avustralya:

● Japonya: 50 milyonluk çalışan nüfusun 35 milyonu ücretlidir. Emekçilerden 25 milyonu sendikasıdır. 3 büyük sendikal merkez vardır.

— Japon Sendikaları Genel Konseyi (SOHYO): 4.300.000 üyesi vardır. Sosyalist Parti'ye bağlıdır. Ancak içinde her türlü eğilim bulunmaktadır. Uluslararası planda bağlı olmamasına rağmen DSF ile ortak çalışmaktadır.

— CHURITSOREREN: 1.300.000 üyesi vardır. Pratikte SOHYO ile eylem birliği yapmaktadır.

— Japon İş Konfederasyonu (DOMEI): 2.000.000 üyesi vardır. UHİSF'na üyedir. 1964'de SOHYO'dan sağ eğilimli elemanların ayrılmasıyla kurulmuştur.

● Hindistan: Tarımdışı 30 milyon emekçi bulunmaktadır. 3 esas ulusal merkez vardır.

— Hindistan Sendikalar Kongresi (AITUC): 2 milyon üyelidir. DSF'ye bağlıdır. Troçkist ve diğer unsurların bölücülük çabalarının yoğun olduğu bu örgüt diğer iki sendikal merkezle eylembirliği uygulamaktadır.

— Hindistan Sendikalar Hür Federasyonu (INTUC): 2.200.000 üyesi vardır. UHİSF'na üyedir.

— HMS: 1.000.000 üyesi vardır, UHİSF ile bağlarını sürdürmektedir.

● Endonezya: UHİSF, ordunun da rızasıyla sendikal hareketi kontrolde tutmak istemektedir.

● İran ve Pakistan'da sendikalar yasaklanmıştır.

● Siri Lanka: 2 milyon sendikal 7 merkezde bölünmüştür.

6. Avustralya ve Okyanus adaları:

● Avustralya: Nüfusun çoğunluğu Britanyalı olduğundan sendikalar çok eskiye dayanır.

— ACTUC: UHİSF üyesidir. Tek sendikal merkezdir.

● Yeni Zelanda:

— Yenizelanda Sendikalar Federasyonu: UHİSF üyesidir ve ülkedeki emekçilerin % 80'ini toplar.

● Okyonus adaları: Sendikalaşma azdır. Yeni Kaledonya'da 5.000 üyeli Otonom Sendikalar Birliği DSF üyesidir.

7 — Afrika ve Ortadoğu:

● Kıtada sendikal hareket dağınıktır. 5 milyon ücretliyi kapsayan sendikal örgütlenmeler şu şekildedir:

— Panafrika Sendikal Birliği (USPA): 1961 yılında kurulmuştur. 2.500.000 üyesiyle 20 ulusal merkezi bünyesinde toplar. Kıta çapında antiempyalist nitelikli tek sendikal örgüttür. DSF ile işbirliği yapmaktadır ve DSF - USPA komitesi vardır.

— Afrika Sendikalar Konfederasyonu (CSA): USPA'ya karşı 1962'de kurulmuştur. Üye olmaksızın UHİSF ve AFL - CIO ile yakın ilişkiler içindedir.

— Panafrika Mumin Emekçiler Birliği (UPTC): DİK'in Afrika koludur. CSA ile işbirliği içindedir.

— OUSA: Afrika Devletleri Örgütü (OUA) baskısıyla son yıllarda kurulmuştur. Kurulması Afrika Sendikal hareketinde büyük karışıklık yaratmıştır. USPA ve OUSA yakınlaşması için çalışmalar sürmektedir.

● Afrika'da; Kongo, Brazavil, Dahomey, Madagaskar'daki sendikal merkezler, Sudan Sendikalar Federasyonu (gizli) ve Reunyon CGT'si DSF üyesidirler.

● Ortadoğu:

— Uluslararası Arap Sendikalar Konfederasyonu (CSIA): Sendikal faaliyetin ölüm cezası ile cezalandırıldığı Suudî Arabistan hariç, Arap ülkelerinin sendikalarını toplamıştır. 6 milyon üyelidir. DSF - CISA bağlılık komitesi vardır.

TÜSTAV

Geride Kalmışlık Sorununa Nasıl Son Verilecek ? (*)

KIGHOMA R. MALİMA
(Tanzanya Devrimci Partisi Merkez
Komitesi üyesi)

İncelediğimiz konu çerçevesinde gelişme stratejisinden anladığımız, geride kalmışlığa son vermeyi hedefleyen karmaşık bir eylemler programıdır. Kişi başına düşen ulusal brüt üretimin düşük düzeyi, kaba hatlarıyla, Tanzanya'yı geride kalmış bir ülke haline getiren olgudur. Ekonominin etkinliğindeki zayıflığa, kitlelerin sefaleti, beslenme yetmezliği, açlık, dayanılmaz yaşam koşulları ve yüksek bir hastalık oranı eşlik ediyor. Kentte olduğu kadar kırsal kesimde de gelirler, uygun bir yaşam sağlamak için yeterli olmaktan uzaktır. Halk kitlelerine ve genç kuşağa, umut ve güvenle bakabilecekleri bir gelecek sunmak için kapsamlı, hızlı ve kararlılıkla alınacak tedbirler. bütün açıklığıyla dayatıyor.

Burjuva ekonomi bilimi için geride kalmış ülkeler, «yoksulluğun kısır döngüsü» denilen şeyde çırpınıyorlar; diğer bir deyişle, bu ülkelerin halkları yoksuldurlar, çünkü ülkeler yoksuldur. Ancak şu soru ortaya çıkıyor o zaman: Bu kısır döngüden nasıl çıkmalı ve gelişme yoluna nasıl girmeli?

Burjuva ekonomistlerinin görüşüne göre, parasal birikimin düşük düzeyi gibi, döviz yokluğu, teknolojik düzeydeki düşüklükler ve kalifiye kadroların yokluğu, yıpranmış kültürel değerler ve elverişsiz doğal koşullar gibi bir yığın engelin üstesinden gelinmesi söz konusudur. Hattâ, gelişme gereksinimlerinde halkın sayısal olarak ayarlanması bile söz konusu edilmektedir. Kısacası —onlara göre— geride kalmış ülkelerde varolan sefaletten, önemli bir bölümüyle ya da tümüyle iç unsurlar sorumludur. Ama ne var ki biz, bu kez de şu soruyu sorma gereğini duyuyoruz: Birikim düzeyinin düşüklüğünü, kalifiye kadroların yokluğunu vb. geride kalmışlığın nedeni olarak mı, yoksa sonucu olarak mı mütalâa etmek gerekir?

Eğer geri kalmışlığın derindeki nedenlerini anlamak istiyorsak, bu burjuvaca yaklaşım çerçevesinden çıkmak ve olayı, ilerici ve radikal bir açıdan bakarak incelemek gerekir.

Geri kalmışlıkla ilgili burjuva teorilerinin bize, yalnızca aktif gelişmeye değgin bir strateji ve bir politika formüle etmek için değil, ülkelimizin geriliğinin derin nedenlerinin bilincine varmamız konusunda da yardımcı olmaktan uzak olduğu açığa çıkmaktadır. Ayrıca, bazı burjuva savunucuları, gelişmenin ancak bazı ırklara mensup halklar tarafından gerçekleştirilebileceği sonucunu bile çıkarmaktadırlar; bu ırkçı yaklaşım, kapitalist ve emperyalist devletlerin ve aynı şekilde onları kontrol eden uluslararası örgütlerin «yardım» politikasına büyük oranda etki yapıyor. Ne var ki, geri kalmış ülkelere kapitalist ve emperyalistlerce «yardım» bahşedilişinin şu paradoksu var: bir ülke malî ve teknik «yardım»dan ne kadar çok yararlanırsa, borçları ve bağımlılığı da o ölçüde artıyor. Dolar olarak en büyük «yardım»ları alan ülkeler bugün, borçlarını ödeme konusunda korkunç güçlüklerin batağına saplanmışlardır. Halk kitlelerinin yaşama koşulları değişmeden kalmakta ve yalnızca elit tabaka, komprador olmanın nimetlerinden yararlanmaktadır.

Emperyalizm ve savunucuları, şu açık olgu karşısında sessiz kalmayı deniyorlar: İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, kapitalist reçetelere göre davranan ülkelerden bir teki bile geniş anlamda gelişmesinde başarıya ulaşamadı; yani kitle sefaletini, hastalıkları, okuma yazma bilmezliği ortadan kaldıramadı. Pratik olarak tüm geri kalmış ülkelerin, eski ya da halen sömürge olanlar veya hatta gelişmiş kapitalist ve emperyalist devletlerin uydusu olan ülkeler olduğunu da belirtmekte yarar var. Ve bu asla bir rastlantı değildir .Afrika, Asya ve Latin Amerika ülkelerinin geri kalmışlığıyla, diğerlerinin yani kapitalist ve emperyalist ülkelerin gelişmeleri ve politikaları arasında anlamlı bir ilişki mevcuttur.

Bu konuda, Avrupa'da ve Kuzey Amerika'da kapitalizmin gelişmesinin, başlangıçta, Afrika, Asya ve Latin Amerika ülkelerindeki engin maddî değerlerin istifçiliğine, sınırsız bir yağmaya, yerli halkın köleleştirilmesi ve kökünün kazınmasına eşlik ettiğini hatırlatmak isteriz. Bütün bunlar, bu ülkelerde ilkel birikim olanaklarını ciddî olarak tehlikeye düşürdü, hattâ bu ülkeler bağımsızlık kazandıkları zaman bile.

Her ne kadar daha sonra, ticarî ve ekonomik ilişkiler geliştikçe, sömürünün karakteri değişmiş olsa bile, ana hatları evvelden neyse yine öyle kaldı. Geri kalmış ülkeler arasında birlik olmamasından yararlanarak ve askerî, ekonomik ve diplomatik üstünlüklerini kullanarak kapitalist ve emperyalist güçler, bu ülkelerin açıkça zararına olan bir iş bölümünü zorla kabul ettirdiler. Kendileri işlenmiş ürünlerin üreticileri ve tüccarları olarak kalırken, onlara hammadde üreticileri rolünü verdiler.

Sonuçta ülkelerimizin çoğu tüketmedikleri şeyleri üretir ve esas olarak üretmedikleri şeyleri tüketir oldular. Emperyalizm, hem kendi ihraç mallarının, hem de geri kalmış ülkelerden ihraç edilen ürünlerin fiyatlarını saptıyor. Bu sistemi köklü olarak değiştirmek için yapılan her girişim, sık sık askerî müdahale ya da ekonomik ve diplomatik baskı tehdidiyle birlikte gelen inatçı bir dirençle karşılaşılıyor. Dolayısıyla, yıllardan beri uluslararası ticaret koşullarının, geri kalmış ülkeleri neden kayırmadığının şaşmaya gerek yok. Kapitalizm, doğası gereği çıkarlarını artırma eğiliminde olan bir sistemdir.

Bugünkü durumda, geri kalmışlığın üstesinden gelmek için hangi yol izlenebilir? Yerel temele dayanarak ve her bölgenin sunduğu olanakları hesaba katarak gelişmeyi kamçılamak için, ulusal ekonomiyi hızla çeşitlendirmeye girişmekle işe başlamak gerekir. Bu, mutlak gerekli olmayan ve dışardan gelen malların alımıyla ilgili bağımlılığı azaltmayı ve yabancı uzmanların hizmetlerinden vazgeçme yollarını aramayı gerektirir. Geri kalmış her ülkede, kitlelerin kapasitelerinin engin potansiyelini değerlendirerek, becerikliği, sebatı, işbirliği ruhunu, sorunları karşılıklı yardımlaşarak inceleme yeteneğini kanıtlamaları için onlara yardım ederek, üretime, karar almaya «tabandan gelen» aktif bir katılmayı cesaretlendirmek, siyasî bilinç ve toplumsal sorumluluk örneği vermek çok önemlidir. Nihayet, emekçilerin ve köylülerin beslenme, barınma, giyim gibi temel ihtiyaçlarını tatmin edecek ölçüde ve onlara sosyal planda güven duygusu verebilecek bir üretim sistemini sağlamak sözkonusudur.

Demek ki geri kalmışlıktan kurtulmak için girişilecek eylemin mantığı, kapitalist dünya ve emperyalist devletler karşısındaki bağımlılık ilişkilerini (bazı durumlarda yavaş yavaş, bazı durumlarda derhal) koparmayı dayatıyor. Bu, örneğin Afrika için, bizi yüzyıllardan beri yağma eden gözü doymazların zorla kabul ettirdiği sömürü boyunduruğuna son vermek demektir. Yeni tip üretime gelince, burada, az sayıdaki bir elit tabakanın bencil, doymak bilmeyen çıkarlarını ve halk iddialarını değil, kitlelerin temel gereksinimlerini tatmin etmek sözkonusudur; bu amaçların gerçekleşmesini sadece ve sadece sosyal bir gelişme üzerine temellenen endüstriyel ve ekonomik bir örgütlenme olanaklı kılabilir. Sosyalizm sözcüğüne zaman zaman atfedilen hile karıştırılmış anlamı bile gerek, ihtiyatlı olmak gerekir. Biz gerçek tek bir sosyalizmi, açlığa son veren, insanları kölelikten kurtaran sosyalizmi, Marks'ın ve Lenin'in sosyalizmini düşünüyoruz. Ve eğer bir şeyi örnek almak gerekiyorsa bu, olabilecek en iyi modeldir. Ama kastedtiğimiz, kuşkusuz, bu zor yola ilk girmiş olanların deneyimlerinden ders çıkarmaktır ve şu ya da bu durumun kendine özgü objektif koşullarını eleştirili ve titiz bir analize tâbi

tutmaksızın herhangi birini körü körüne kopya etmekten tamamen başka bir şeydir.

Temel İlkeler :

Tanzanya'nın kabul ettiği gelişme stratejisiyle ilgili daha doğru bir düşünceye sahip olmak için, bugün ekonomik geri kalmışlığımızın nedenlerini tahlil etmek ve buna son vermek amacıyla gerekecek olan şeyi aydınlığa kavuşturmak gerekir. Bizim stratejimiz, şu iki temel ilkeye dayanıyor: sosyalizm ve kendi kendine yetme.

Arusha Bildirisi'nde ve «Partinin Genel Çizgisi»⁽¹⁾ belgesinde belirtildiği gibi Tanzanya'daki sosyalizmin, aralarında bağları olan iki temel görünümü vardır. Birincisi, tüm üretim araçlarının millileştirilmesine veya Devletçe ya da ortaklaşa kontrole geçmesine ilişkindir. Eğer başlıca üretim araçları yabancı kapitalistlerin ya da onlarla anlaşılan bir millî burjuvzinin veyahut şu veya bu kişilerin elinde kalırsa, ekonomik bağımsızlık söz konusu olamayacaktır.

Daha sonra, kendi ekonomik kaynaklarımızın kontrolü ve dolayısıyla, ekonomimizin geliştirilmesi gerekir; bu, sosyalist tipte bir evrim için zorunlu ama yeterli olmayan bir koşuldur.

İkinci görünüm, geniş kitlelerin belibaşlı gereksinimleri karşılanacak şekilde üretimin örgütlenmesi gereğine dayanır. Buna pratikte ancak, işletmelerin yönetimine emekçilerin gerçekten ve aktif katılımı sağlamaya elverişli bir demokratik üretim sistemi kurarak ulaşılabilir. Eğer bu katılım olmazsa, bürokrasinin yerleşmesi ve yönetimi işlemez hale getirmesi tehlikesi vardır. İdarî kademelerde oturan bir azınlık o zaman, tüm ana kararları alma hakkını yalnızca kendine ayırır.

İşçi ve köylülerin yönetimde insiyatif kullanmasından bir kez uzaklaşıldı mı, sosyalist bir evrimin olasılığı dahi topun ağzında demektir. Önemli görev yerlerini işgal eden bir avuç bürokrat, kontrolden uzak, halk kitlelerinin sırtından zenginleşebildiği zaman, açık ya da gizli bir çürüme günlük kural haline gelecektir. Yiyecek ve içecekten yoksun halk için, kuşkusuz, devlet kuruluşlarının hizmetlerinin ve herhangi bir adaletin hiç bir anlamı kalmayacaktır. İşte bunun için, yukarıda da belirttiğimiz gibi, kaçınılmaz bir tedbir olan millileştirme, tek başına, sosyalist bir ekonomi düzeninin kurulmasına yeterli bir öncül değildir.

Sosyalist ekonomi örgütlenmesi için kesin önleme sahip bulunan işçilerin yönetime gerçek katılımı sorunları, tüm ayrıntılarında incelen-

---

(1) Arusha Bildirisi, TANU Partisi'nin Ulusal Yürütme Komitesi'nde 1967 yılında, «Partinin Genel Çizgisi» Belgesi de 1971 yılında kabul edildi.

mesi gereken sorunlardır; şöyle ki, özellikle ülkemizde son zamanlarda su yüzüne çıkmış bulunan bazı eğilimler hesaba katılmalıdır. Gerçekte, üretimin yavaş büyümesi ve hattâ gevşemesinin nedeni, «Partinin genel Çizgisi» belgesinin aşağıda belirtildiği şekilde, özel koşul olarak getirdiği 15. paragrafında dile getirilmektedir:

«Kitleleri, sorunlarının çözümüne katma zorunluluğuna paralel olarak, yöneticilerin çalışma ve günlük yaşam alışkanlıkları sorunu da vardır. Yönetenlerle yönetilenler arasında eşitlik bağlarının kurulması çabaları gelip dayanmaktadır. Tanzanyalı bir yöneticinin kibirli, tedirgin edici, tepeden bakan ya da despot olması kabul edilemez. Bunlara benzer şeyler karşısında da aynı tavrı takınmak ve gösterişçi olan her şeyi aşağılamak gerekir; bir zorba olmamak, cesaret ve kahramanlığın canlı simgesi olmak ve adalet ve eşitliğin şampiyonu haline gelmek zorunludur. Partiye gelince, O, bazı görevlilerinin yaptığı kin ve öç alma gösterilerini başarısızlığa uğratma sorumluluğundadır. Çünkü bu tür davranışlar, sosyalizm davasının asla yararına olmadığı gibi, tersine, bir yanda hükümet ve diğer yanda halkla parti arasındaki ilişkilere duvar çeker.»

Tanzanya'da geniş çapta bilinen bu paragrafta kuşkusuz, işçinin bundan böyle çalışmaktan uzak kalacağı, disipline aykırı davranacağı, çapulculuk ya da sabotaja teslim olacağı şeklinde bir anlam çıkarmaya elverecek hiç bir şey yoktur. Ayrıca, üretim yöneticisinin ellerini bağlayacak bir şey de yoktur. Bir idareci kendisinden, sade, alçakgönüllü ve işçilerle ilişkisinde dikkatli olması isteniliyor, sadece bunlar isteniliyor diye etkinliğini ve bağımsızlığını yitirmez; kaldı ki sosyalist bir işletmede bu kişiden daha başka bir tavır beklenebilir mi? Bir yönetici için, ekonomimizde üretimin düşmesini istemek, hafif deyişle bir oyalama ve en kötü haliyle karşı devrimci bir eylemdir. Acınılacak olan şey, bu davranışların, şeflerine ters düşecek ve çürümeyi, savsaklamayı, adam koyırmayı reddetmeye kalkışacak ilerici işçileri ezmek için bahane olabilmesidir.

Yakın geçmişteki deneyimlerimizden iki önemli ders çıkarılabilir. Birincisi, üretim örgütlenmesi için ilke olarak bellediğimiz yönetime işçi katılımını terketmenin, sosyalizmi terketmeyle eş anlama geleceğidir. Sorun, bu devrimci ilkedен hareket ederek yapılan pratik uygulamada ortaya çıktı. Aslında, bazı durumlarda katılım, az bilinçli idarecilerin eline bırakılmış iken diğer bazı durumlarda bu işi, zorunlu hazırlıkları eksik kalmış işçiler gerçekleştirdi. Öncelikle yapılması gerekenlere yani, poli-

tik biçimlenmeye ve kuruluş içinde eğitime titizlik gösterilmedi. Yapılması gereken şey, işçilerin yönetime katılmasını sağlamak için, çabalarımızı yeterince olgunlaşmış kuruluşlarda yoğunlaştırmamız ve böylece diğerleri için bir model, bir deneyim (olumlu olumsuz yanlarıyla) ortaya koymaktır. Oysa yapılan, ne yazık ki sanayide sınıflar mücadelesini keskinleştirmeye katkıda bulunmaktan başka bir şey olmadı ve bunun sonucu da, hazırlığı tamamlanmamış ilerici güçlere yarar sağlamayan bir hiç oldu.

İkinci ders, yalnızca devrimci bir teoriye ve 15. paragraf tipindeki direktiflere bel bağlamanın yetersiz olduğudur. Teori, pratikle birlikte yürümelidir ve taraftarları bu teorinin hayranları olmalı, kendileri örnek olmak suretiyle insanları yönetmelidirler. Politik eylemde «Dediğimi yap, ama yaptığımı yapma» ilkesine yer yoktur. Devrimci doktrini uygulamayı (bu durumda işçi katılımıyla ilgili), ona inanmayan sinik kişilere bırakmak, etkisizliğe kendini adanmak demektir. Sosyalizme karşı olanlar, bu önemli doktrini deforme etmek ve sulandırmak için bundan yararlanmışlardır. Çürümüş, yağmacı ve sinik idareciler, iflâsa zorladıkları millileştirilmiş şirketlerin kârları üzerine ellerini ısıtıyorlar. Ganimetten paylarını almak arzusunda olan az bilinçli ve kötü yetiştirilmiş işçiler de bugünkü rolleriyle yağmaya ortak oluyorlar. Baskı yapanların tavır ve yaşam biçimlerini taklit etmeyi istemek, bozuk bir bilinçlenme biçimi değil midir? Kısaca, sosyalizm kendi kendine ortaya çıkmaz: çalışmaların bilinçli olarak örgütlenmesi ve bu örgütlenmenin bilinçli bir halk tarafından pratiğe geçirilmesi gereklidir.

Kendi kendine yetme kavramı :

Tanzanya koşullarında kendi kendine yetme, ülkenin olabildiğince çok, kendi kaynaklarına ve temel ihtiyaçlarını karşılamak için kendi çabalarına güvenmesini kapsar. Kendi kendine yetmenin, kendi yağıyla kavrulma ya da izole olma anlamına gelmediğini belirtmeye bilmem gerek var mı? Ne var ki, kendi kendine yetme ile ilgili bir programı başarıyla pratiğe uygulayacak bir ülke, yabancı mallar ve kendi esas gereksinimlerini karşılamak için dışardan gelmiş uzmanlar karşısında üzücü bir bağımlılık durumunda bulunmayacaktır artık. Sonuç olarak, bir dış ticaret zorunluluğu varlığını sürdürüyorsa, bunun ekonomi içindeki payı, ulusal üretimin tamamına oranla, mutlaka azalmış olacaktır. İthalat, genel kural olarak, çeşitli yabancı teknik yeniliklerin ülkeye girmesi sayesinde, üretim kapasitelerini artırmaya hizmet edecektir. İhracat mümkün olduğu zaman, bunun sayesinde ithalat harcamaları açığı da kapanarak, dış ticaret hacminden bağımsız aktif bir fark meydana gele-

cek ve bu da, beklenmeyen harcamaların çıkması halinde yabancı döviz olarak küçük bir rezerv oluşturacaktır. Kendi kendine yeterli ülke, kapitalist ve emperyalist ülkelere ticaret konusundaki aşırı bağımlılık ilişkilerine son verme olanağı sağlayacaktır. Bu ticaret, ülkeyi bir borçlar uçurumuna batıran emperyalist «yardım» bağlarını zorla kabul ettirmeye kadar varamayacaktır artık.

Ancak, özellikle eski sömürgelerde ve eskiden ezilen ülkelerde kendi kendine yeterlikten söz etmek, onu gerçekleştirmekten daha kolaydır. Örneğin kırsal kesimi alalım: yolları, hastaneleri ve zorunlu olan okulları bizzat inşa etmek, sulama tesisleri yapmak gücüne sahip değildir bu kesimler; bütün bunların Devlet tarafından ve parasız yapılmasını beklerler. Ama bizimki gibi bir ülke, uzmanlara, yabancı teknisyenlere başvurmaksızın, ister büyük, ister küçük olsun, herhangi bir projeyi gerçekleştiremez.

Diğer yandan, halka zorunlu olan güveni veren devrimci yüreklilikten söz edebilmek için, kendi iç kaynak ve kadrolarına dayanarak her şeyi bizzat yapmaya çaba göstermek için, bir dış yardımı harekete geçirmeden önce kırsal kesimin, sömürgeciler ve emperyalizm karşısında uzun süren bir bağımlılıkla tamamen bozulduğunu da bilmeliyiz. Bunun devamı olarak, çoğunlukla halk arasında ve hükümette, kendi ülkesinin olanakları ve kendi öz halkının kapasitesi küçümsemeyle mütalâa edilirken, yabancı olan her şeye karşı haksız ve kör bir hayranlığın göze çarptığına da işaret edelim. Dolayısıyla, eski kurumları acımasızca ortadan kaldırmak ve gerçekten kendi kendine yeterliğe ulaşmak istiyorsak, bunun yolunu engelleyen değerler sisteminin tamamını kırmak kaçınılmazdır. Ulusal aşağılık ve bağımlılık kompleksini ortadan kaldırmaya yönelik âcil ve kararlı tedbirler almaksızın bu amacı gerçekleştirmenin mümkün olmadığının bilinci bile hiç kuşkusuz, ilerleme yolunda atılmış olumlu bir adım olacaktır. Dolayısıyla, halkımıza sömürgeciliğin miras olarak bıraktığı bu iki korkunç kötülüğü kökünden söküp atmaya başlamak, kendi kendine yeterlik yoluna gerçekten girme olanağını yaratacaktır.

Kısacası, Tanzanya'da kendi kendine yeterlik, pratik olarak her köye ve nihayet tüm ülkeye, dış yardıma yönelmeden önce, onları kendi öz olanakları ve gerçekleştirilecek hedeflerle karşı karşıya getirerek çağrıda bulunmaya dayanmaktadır. Kaldı ki, bizimki gibi bir ülkede böyle bir yöneliş hem mantıkî, hem de stratejiktir ve ekonomik bağımsızlığımızın korunması konusundaki çıkarlarımızın şartı olan pratik bir zorunluluğu oluşturmaktadır; bunun amacı, yalnızca kapitalist ve emperyalist devletler karşısındaki bağımlılığı azaltmak değil, aynı zamanda, boğucu ilişkiler karşısında tam bir kurtuluş perspektifini de olanaklı kılmaktır.

Ekonomik seötörlerin karşılıklı etkilenişi :

Stratejimize sâdik kalarak, üç büyük ekonomi sektöründeki gelişmeye büyük önem veriyoruz ve vereceğiz. Birincisi çifte işlev görmeye çağrılan tarım sektörüdür. Bu sektör herşeyden önce, artmakta olan bir nüfus için, beslenme düzeyi sürekli iyileşsin diye besin maddelerini yeterince üretebilmelidir. 1974 - 1975 olayları açıkça gösterdi ki tarımsal üretim ve besin maddeleri üretimi, kendi kendine yeten sosyalist bir ülke olarak kalabilmesi bakımından Tanzanya için son derece önemlidir. Besin maddeleri açısından halkın ihtiyaçlarını karşılamayı hedef olarak saptayan Tanzanya eğer, bizimle aynı durumda olan ama kurtuluşu başka yollardan aramaya karar vermiş diğer ülkelerin halk kitlelerinin içinde bulunduğu sefaletle karşılaştırılırsa biz çok ileri durumdayız. Döviz rezervlerinin hızla suyunu çekmesine neden olan buğday ithaline girişme sıkıntısı çektik. Nitekim, 1973'te ülke 28 milyon Şilin'lik ⁽²⁾ besin maddesi ithal etmişken, bu rakam 1974'te 731 milyon Şilin'e yükseldi (1975'te ise ancak 551 milyon Şilin). Besin maddeleri ithali konusunda, bağımlılığın neden olduğu belirsizlikler bilindiğinden, Tanzanyalıların partisinin ve hükümetin onları, ya toprağı işlemeye ya da ölmeye çağırmasına coşkuyla karşılık vermelerinde şaşılacak bir şey yoktur.

Diğer yandan, tarımsal üretimde ihrac için yeterli bir fazlayı ortaya koymalıyız ki, dışarıdan bizim eksliğimiz olan zorunlu teçizatı ve diğer ürünleri sağlayabilelim. Örneğin eğer petrolümüz yoksa, petrol yağları bulamadığımız sürece ve diğer enerji kaynaklarını (kömür, hidrolik enerji vb.) kullanamadığımız sürece onu ithal etmek zorundayız. Dolayısıyla petrol ve bu cinsten diğer ürünlerin ithalatını karşılamak için kredi gereklidir. Hattâ, sanayileşmeyi başlatmak için vazgeçilmez olan doğal kaynakların tümüne sahip bulunsak bile yine de, teçizatı ve teknolojiyi dışardan ithal etmek gerekecektir ve bu da masrafı zorunlu kılacaktır. Kaçınılmaz tedbirlerin başında gelen tarım ürünleri ihracının oynadığı rolün, sanayideki gelişmeyi giderek azaltacağı doğru olsa bile, bugünkü sanayileşme evresinde bunun önemi abartılmamalıdır.

Tarımımız bu çifte işlevi, eğer gerçekten modern olursa, yerine getirebilecektir. Tarımsal üretimin, düzenli bir hasat elde etmeyi engelleyen iklim kaprisleri ve yağış düzensizlikleri karşısındaki bağımlılığını azaltmak önem taşıyor. Bu, Devlet işletmeleri ya da diğer kamu işletmelerince, büyük sulama yapılarının inşa edilmesi ve aynı şekilde köylerde küçük ve orta çaplı sulama yapıları şebekesinin kurulması yoluyla, enğin su kaynaklarımızın değerlendirilmesi sayesinde mümkün olacaktır. Tanzanya koşullarında, yeterli miktarda sulama suyu, kendi kendine ye-

(2) 8,45 Tanzanya Şilini = 1 ABD Doları.

terliği olanaklı kılmak için tarımdaki gelişiminin en başta gelen koşuludur. Kentlerin ve kırsal kesimin artan nüfusu için yeterince besin maddesine sahip olabilmemiz, yeterli fazlayı elde edebilmemiz için tarımdaki atadan kalma yöntemleri değıştirmeliyiz. Eğitilmiş Tanzanya vatandaşlarına gösterilen büyük hedef, tarım alanındaki devrimi tamamlamaya katkıda bulunmaktadır. Bu alandaki planlarımızın başarısızlığı, çok daha değerli hedeflerimizin başarısızlığını da peşinden sürükleyecektir.

Gelişme stratejimizin ikinci önemli sektörü sanayidir. Çeşitli yerli kaynakları işletmek, tarımın ve ekonominin diğer alanlarını ilerletmek istiyorsak eğer, sanayi sektörü sürüncemede bırakılmamalıdır. Tarımsal üretim için olduğu kadar diğer ekonomi sektörleri için de önemleri göz önünde bulundurularak, öncelikli sanayi sektörlerinin neler olacağı belirlenmelidir. Öncelikler arasında (diğer sektörlerin rolünü asla küçümsemeksizin) demir ve çelik sanayini, makine ve teçhizat, tarım ürünlerini işleme sanayilerini sayalım. Son zamanlarda, planlarımızda, değışim değerleri yükselsin diye tarımsal hammaddelerin işlenmesinin öneminin altını çiziyoruz.

Özellikle Tanzanya gibi ekonomik bakımdan geri bir ülkede bu stratejiyi uygulamanın ortaya getirdiği sorunlar apaçık bellidir. Kaynaklarımızın dayattığı çok çeşitli talep, sanayileşme programının yapımını zorlaştırıyor. Örneğin her ikisini de gerçekleştirme araçları yoksa, bir metalürji fabrikası ve bir büyük demiryolu inşası arasında seçmeyi nasıl yapmalı? Pek tabii, metalürji fabrikası tercih edilebilir, çünkü raylar için zorunlu malzemeyi o verecektir. Ama bu, fabrikayı inşa elemanlarının taşınması için eksiksiz bir ulaşım sistemine ihtiyaç olduğunu unutmak demektir.

Ekonomimizin üçüncü ana sektörü, stratejik altyapı diye isimlendirilen sektördür. O olmaksızın az etkin bile olsa, bir üretim faaliyeti pek mümkün gözükmez. Bu kategoriye enerji demiryolları ve karayolları, diğer ulaşım ve haberleşme araçları yatırımları girecektir. Diğer yandan, Tanzanya koşullarında yani, okuma - yazma bilmezliğin hâlâ daha hastalıklar kadar ortalığı kırıp geçirdiği bir ülkede eğitim kurumları ve sağlık merkezleri de gereklidir. Bunların inşası, ülkenin gelişmesi için kabul edilen genel girişimlerin bütünleyici bir parçasıdır. Ama burada da, altyapı tesisleri açısından kaynak sorunuyla ve örneğin yeni bir yol, bir yeni okul ya da bir hastane arasında seçme yapma sorunuyla karşılaşırız. Kuşkusuz bu yönelişlerden hareketle, kendi kendine yetmeyi ve herşeyden önce insan kaynaklarının doğru ve etkin kullanımını vurgularsak, akla uygun bir seçim yapma sorununu daha kolaylıkla çözmeye olanağını verecektir. Zira (ister kafa, ister fizik çalışma sözkonusu olsun) elemeğinin, başka hiç bir şeyin yerini alamayacağı ve her tür gelişme için birincil öneme sahip olduğu sık sık gözlerden kaçmaktadır.

Bize göre, gelişme stratejisini saptamak kaçınılmazdır ve sosyalizm ve kendi kendine yeterliğin temellerinin inşası söz konusu olduğu sürece, Tanzanya koşullarına en iyi cevap veren bir stratejiye ihtiyacımız vardır. Stratejimizin işlerlik kazanması, olanaklarımızın kısıtlılığı hesaba katıldığında, sık sık birbiriyle çelişen ve gittikçe artan talepleri dengelemeye olanak veren, titizlikle hazırlanmış bir planlamayı açık açık dayatmaktadır. Diğer yandan, belirlenen strateji, insan kaynaklarının rasyonel, etkin ve aktif olarak kullanımını da gerekli kılıyor. Bu, örneğin, kentlere, doğru kontrolsüz bir göç dolayısıyla pratik olarak tüm genç kadrolarından yoksun kalmış tarım bölgelerinin durumunun düzeltilmesi anlamına geliyor. Nihayet, insan kaynaklarının rasyonel kullanımı programı çerçevesinde, kentlerde ve bazen köylerde işsizliğin doğmasına meydan vermemek de önem taşıyor; çünkü ülkede mevcutengin bâkir alanlar işlenmeyi beklemekte.

Esas olarak Tanzanya deneyimine dayanarak, gelişme stratejimizin çeşitli amaç ve görünümelerini belirtmeye çalıştık. Bu sorunun, diğer Afrika ve Asya ülkeleri için de büyük önem taşıdığı kanısındayız.

(*) «La Nouelle Revue Internationale» dergisinin Mayıs 1978, 5. sayısından çevrilmiştir.

TÜSTAV

Kıbrıs Sorunu—

Barış ve Güvenlik

— KIBRIS SORUNUNUN ÂDİL ÇÖZÜMÜ DOĞU AKDENİZ BÖLGESİ VE AVRUPA'DA GERGİNLİĞİN GİDERİLMESİ, BARIŞ VE GÜVENLİK AÇISINDAN ÖNEMLİ BİR KOŞUL OLMAYA DEVAM EDİYOR —

Doğu Almanya Karl Marks Üniversitesi Uluslararası Öğrenci Komitesi tarafından 3 Mayıs 1978 günü düzenlenen «Dünya Devrimci Süreci, Gençlik ve Sosyal İlerleme» konulu konferansa sunulan bir yazıyı yayınlıyoruz. Konferans, Marks'ın 160. doğum günü ve Üniversiteye adının verilisinin 25. yıldönümü dolayısıyla de ayrı bir önem taşımaktadır. Yine bu Konferans Havana'da yapılacak Dünya Gençlik Festivali için de bir hazırlık çalışması niteliğindedir. 75 ülke temsilcisinin yanında Konferansa SED ve FDJ Bölge Sekreterleri ile Marksizm - Leninizm Kürsüsü öğretim üyeleri katılmışlardır.

60 yıl önce Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin tarihî zaferi ile birlikte doğu Akdeniz ve yakındoğu halkları için de ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinde yeni bir dönem başladı. O zamandan beri uluslararası güç ilişkileri durmaksızın, barış ve sosyalizm, demokrasi ve ilerleme güçleri lehine değişti. Buna karşılık bugün uluslararası ilişkiler, giderek daha güçlü bir şekilde, gerginliğin giderilmesi yönünde ilerleyen süreçle karakterize ediliyorlar. Bu süreç, ulusal ve sosyal kurtuluş düşmanlarının bütün çabalarına rağmen durdurulamıyor. Halk düşmanları politik gerginliğin azaldığı bölgelerde bölgesel anlaşmazlık ocakları yaratmak yoluyla amaçlanan ilerlemeyi durdurmayı deniyorlar.

Emperyalizm küçük ülkelerin hükümetlerini politik, ekonomik ve askerî baskı altında tutuyor ve demokratik hükümetlere karşı yerel ihti-

laflar, saldırılar, dış güçlerce istilâ, iç savaşlar ve hükümet darbeleri organize ediyor. Bu, Kıbrıs'ta ve Ortadoğu'da, bugünkü krizin nedenidir.

Kıbrıs'ta bugünkü politik durumun, Kıbrıslı Türkler ve Yunanlılar arasındaki iç çatışmaların sonucu değil, aksine, niyeti adayı paylaşmak, bağımsızlığını zedelemek ve bu bölgenin halklarına karşı yöneltilen NATO Savunma Paktı ağına onu da sokmak olan emperyalist stratejinin sonucu olduğu açıktır.

Uluslararası gericilik, şövenizmi ve yıllarca uyum içinde yaşayan her iki halk kesimi arasındaki düşmanlıkları körüklüyor ve böylece silâhlı çatışmaları kışkırtıyor. Emperyalistler, Rum ve Türk Kıbrıslılar arasındaki anlaşmazlıkları ateşleyerek bölücü politikalarını güçlendirmeye çalışıyorlar. Onlar böyle politikalarının gerçek amacını ortaya koyuyorlar. Kıbrıs'ı, modern atom silâhlarıyla yüklü, NATO'nun ve özellikle ABD emperyalizminin bir casusluk merkezi haline getirmek amacındalar. Yunan Cuntası'nın 1974'deki askerî müdahalesini, Türk silahlı güçlerinin adayı istilası izledi.

Kıbrıs'ın topraklarının % 40'ı halen Türkiye tarafından işgal altında tutuluyor ve ekonomik potansiyelinin % 75'i işgal güçlerinin elinde bulunuyor. 200.000'den fazla Kıbrıslı, hâlâ kendi ülkelerinde mülteci olarak yaşamaktadırlar. Bunların binlercesi korkunç şartlar altında bulunuyorlar. NATO baş karargâhı hâlâ, Ada'nın de Facto-taksiminin devamını istiyor. Emperyalistler Kıbrıs'ı bu bölgedeki Ulusal kurtuluş hareketlerine karşı ve Ortadoğu'nun körfez bölgesinden emperyalist petropollere petrol akımı üzerindeki denetimlerinin güvencesi olarak görüyorlar ve sosyalist ülkelere karşı adayı «batmayan uçak gemisi» olarak kullanmak istiyorlar.

Öte yandan Kıbrıs'ta bulunan iki İngiliz üssü Akrotiri ve Dhekelin, diğer 32 askerî üs ve üç ABD radar üssü, Ortadoğu barışı için süregelen bir tehdittirler. Lübnan krizi sırasında Kıbrıs'daki bu savunma noktalarının Amerikan ve CENTO savaş güçlerinin 6. Amerikan filosu birliklerinin toplanma merkezi olarak kullanıldığı gerçeği, Kıbrıs sorununun taşıdığı önem ve tehlikeleri açıkça göstermektedir.

Kıbrıs'ın aynı zamanda bir Avrupa sorunu ve Avrupa güvenliğinin tamamlayıcı bir unsuru olduğu da unutulmamalıdır. SBKP Genel Sekreteri Leonid Brejnev, SBKP 25. parti kongresine sunduğu raporda söylediği gibi, Kıbrıs sorunu, Avrupa için, benzerlerinin yanında hâlâ çok karışık ve tehlikeli bir gerginlik ocağıdır. Kıbrıs sorunu çözümsüz kaldıkça veya barışçı ve demokratik olarak çözülmeyince, barışı tehdit eden bir çatışma tehlikesi mevcuttur.

Kıbrıs'taki yabancı işgal, Helsinki Konferansı'nın, Avrupa'nın güvenliği ve işbirliği ilkelerinin çok açık bir ihlâlilini sunuyor. Kıbrıs Cumhuriyeti başından beri, Avrupa Konferansı hazırlıklarına ve bizzat Konferansa katıldı ve sonuç belgesini imzaladı. Fakat bu tarihî belgenin imzalanması sırasında Kıbrıs, aynı belgeyi imzalayan bir diğer Avrupa ülkesi olan Türkiye'nin saldırısının kurbanı idi.

Sonuç belgesine imza koyan NATO emperyalist güçleri ve Türkiye'nin şöven militarist güçleri için altına imza koydukları ilkelere uymak bir görevdir. İflâs etmiş soğuk savaş politikasını savunan ve bunun yanında askeri - endüstriyel bloklara bağlanmış gerici, gerginliğin giderilmesine karşı kampanya açtılar. Onlar hâlâ Avrupa'yı soğuk savaş çemberi içine sokmayı ve tarihî Helsinki Konferansı kazanımlarını tasfiye etmeyi deniyorlar.

Dünya çapında artan askerî harcamaların en büyük oranda Ortadoğu bölgesinde yoğunlaştığı düşünülürse —Kıbrıs sorununu da içeren— bu bölgenin sorunları, silâhsızlanma genel sorununa bağlı olmak zorundadırlar? Kıbrıs sorununun devam etmesi bu bölgedeki durumu olumsuz yönde etkiliyor, Türkiye ve Yunanistan arasındaki silâhlanma yarışını hızlandırıyor. Onlar, Kıbrıs sorunu ve Ege anlaşmazlığı gibi çözüme ulaşmamış sorunları kılıç kullanma politikasıyla çözebilmek için, önceden hesaplamadıkları ölçülerde silâhlanıyorlar. Böylece NATO ve ABD emperyalizminin, her iki ülkenin içişlerine karışması, Kıbrıs sorununun çözümünü askıda bırakıyor, gerginliğin giderilmesini engelliyor.

Barış ve güvenlik özlemi duyan halkların bu isteklerine karşılık olarak emperyalizm, saldırgan askeri NATO ve CENTO paktları arasında doğrudan bağlar kurmaya çalışıyor. Bu konuda, biri NATO ve diğeri CENTO olmak üzere Kıbrıs'taki iki «egemen» İngiliz askerî üssünün bunlara teslimi konusunda çok ciddi görüşmeler yapılmaktadır.

Kıbrıs üzerindeki emperyalist baskı günden güne artıyor. Vaşington NATO ve diğeri emperyalist çevrelerin diplomatik çabaları Arap halklarının haklarına saldırının yanında Ortadoğu'daki sıcak noktada emperyalizmin global stratejisine uygun çözümleri zorlamaya yöneliyor.

Kıbrıs sorununun çözümü, yakındoğu sorununun çözümü ile, buna bağlı olarak uluslararası gerginliğin giderilmesi ve farklı toplumsal yapıdaki devletler arasındaki ilişkilerin gelişmesi süreciyle de sıkı sıkıya bağlantılıdır.

Yakındoğu ülkeleri açısından Kıbrıs sorunu, gerginliğin giderilmesi, emperyalist komplo ve müdahalenin son bulması, kendi bağımsızlığını sağlamlaştırmak ve güvenliğini garanti etmek, sürekli ve adil bir barışı

sağlamak, ekonomik ve sosyal ilerleme yolunda daha da ileriye gitmenin daha büyük olanaklarının yolunu açar. Böylece bu ülkelerin hızlı gelişmeleri ve barışçıl yapıları için koşullar yaratılmış olacaktır.

Politik gerginliğin giderilmesi ancak askerî gerginliğin giderilmesi ile geçerli olabilir. Bütün bunların karşısında ve bunun için, Sovyetler Birliği'nin, silâhlanma yarışının önlenmesi yolunda, stratejik silâhların sınırlandırılması ölçütünde kitle imha silâhlarının ve özellikle nötron bombasının yeni çeşit ve sistemlerinin yapımının yasaklanması için, silâhlı savaş güçlerinin azaltılması, uluslararası ilişkilerde ülkeler arasında güç kullanılmamasına ilişkin bir dünya anlaşması imzalanması ve tanzim edilmesi önerileri gerçekçi ve zorunlu görünmektedir.

Kıbrıs'a gelince, SSCB tarafından önerilen ve Kıbrıs hükümeti tarafından desteklenen, BM çerçevesinde uluslararası Kıbrıs konferansı çağırısı, dünya barışını ve uluslararası güvenliği tehlikeye sokan anlaşmazlığın çözümü olarak görülüyor.

Kıbrıs halkı için büyük bir yük teşkil eden insanî, ekonomik ve diğer sorunlar ancak Kıbrıs sorununun politik bir düzenlemesiyle çözülebilirler. Kıbrıs'ın ve etrafının patlamaya hazır durumu, çabuk ve etkili bir tutumu zorunlu kılıyor. Bu yüzden dünya ilerici güçleri bu bölgede de Helsinki sonuç belgesinde tesbit edilen barış içinde bir arada yaşama ilkesinin mantığı uygulanmasına ve bu ilkelere harfiyyen uyulmasına sahip çıkıyorlar.

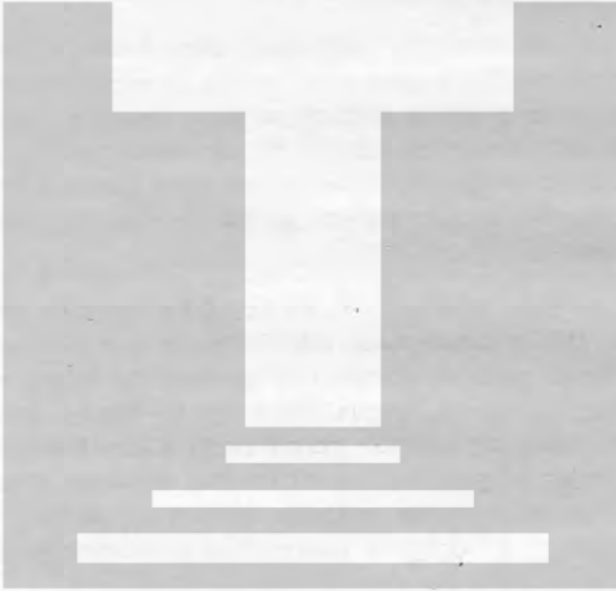
Kıbrıs'a yerleşen tüm yabancı savaş güçleri adadan geri çekilmek zorundadırlar. Bütün emperyalist müdahalelere son verilmelidir. Bütün mültecilere, kendi evlerine dönme izni verilmelidir. Kıbrıs cumhuriyetinin bağımsızlık, egemenlik, toprak bütünlüğü ve hiç bir pakta bağlı olmaması hakkı etkin bir biçimde garanti edilmelidir. Kıbrıs askerlerden arındırılmalı ve bu, bölgede barışın bir faktörü olmalıdır. Kıbrıs'ın askerlerden tamamen arındırılması, bölgede silâhlanma yarışını teşvik eden son derece tehlikeli bir gerginlik ocağının keskinleşmesini önleyecektir.

Kıbrıs sorununun âdil ve kalıcı bir çözümü ancak, BM Genel Kurulu'nun ve Güvenlik Konseyi'nin kararları temeli üzerinde mümkün olabilir. Adadaki âdil bir düzenlemenin taşıdığı hayatî önem sadece Kıbrıs halkı için değildir. Bu, Avrupa ve doğu Akdeniz'de gerginliğin giderilmesi ve barışın güvenliği ile de sıkıca bağlantılıdır. Kıbrıs halkının en bilinçli öncüsü, Kıbrıs İlerici Emekçi Partisi (AKEL) geçenlerde karmaşık iç durumu yineledi ve anlaşmazlığın bir çehresi üzerine dikkatleri çekti. Bu açıklamada şöyle söyleniyordu: «Kıbrıs'ın mücadelesi, sadece bu bölgedeki halklara ve sosyalist ülkelere karşı yöneltilmiş, yakın

doğudaki emperyalist politikaya karşı mücadele eden küçük bir halkın haklı mücadelesi değildir. Eğer, ABD emperyalizminin, NATO'nun ve onların Kıbrıs'taki yerli temsilcilerinin saldırgan planları başarıya ulaşır-
sa ne biz barışa, ne de Avrupa güvenliğine sahip olabiliriz.

AKEL Genel Sekreteri Ezakias Papandoannou şöyle açıklıyordu:
«Akdeniz bir barış denizi ve Kıbrıs, Akdeniz bölgesi ve üç kıta halkları arasında, barış, dostluk, anlaşma, işbirliği köprüsü olabilir ve olmalıdır. Kıbrıs halkının ve tüm bölge halklarının kararlı mücadelesiyle bu yüce amaç, büyük Sovyetler Birliği'nin sağlam desteğiyle olduğu kadar tüm barış, demokrasi, ulusal bağımsızlık ve sosyalizm güçlerinin desteğiyle gerçekleşecektir.»

Kıbrıs dünya için savaşıyor, dünya Kıbrıs için savaşıyor!

TÜSTAV